

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

OVER ART. 14 DER WET VAN 15 MEI 1912 EN HET RECHT VAN GRATIE

Rede uitgesproken door de Heer Urbain OST, Advocaat-Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, Ere Advocaat-Generaal bij het Krijgshof, op 15 September 1950, ter openingszitting van het Hof van Beroep te Brussel.

Het art. 14 der wet van 15 Mei 1912, waarover wij de eer hebben U te onderhouden, ontleend aan het tweede hoofdstuk handelende over de maatregelen die de kinderrechtster nemen kan, luidt als volgt :

« Indien de minderjarigen beneden de volle leeftijd » van 18 jaren, door hun wangedrag of hun onbuigzaamheid, ernstige redenen tot ongenoegen geven » aan hun ouders, aan hun voogden of aan andere » personen, onder wier hoede zij werden geplaatst, » kan door de kinderrechtster een der bij n° 2° en 3° van » art. 13 bepaalde maatregelen worden getroffen ten » verzoeken van genoemde ouders, voogden of personen onder wier hoede het kind is geplaatst. »

En art. 13 drukt zich also uit :

« Ten opzichte van de minderjarigen die vóór hem » verschijnen, treft de kinderrechtster maatregelen tot » bewaking, opvoeding en behoeding.

» 2° — ze tot hun meerderjarigheid toe te ver » trouwen aan een persoon, aan een vereniging of » aan een openbare bijzondere instelling van wel » dadigheid of van onderwijs;

» 3° — ze tot hun meerderjarigheid te stellen ter » beschikking van de Regering ».

Men weet dat die wet aan de tutelair jurisdictie van die magistraat twee soorten van rechtsonderhorigen toevertrouwt : de kinderen des gerechts of tegen de delinquerende jeugd, en de kinderen welke de ouders, de voogden of de andere personen onder wier hoede zij werden geplaatst, hun recht van grote tuchtiging doen uitoefenen, en die men doorgaans de kinderen van art. 14 noemt.

De hier besproken wetsbepaling telt tussen diegene welke in de Kamers de vinnigste en hardnekkigste reacties hebben uitgelokt vanwege een oppositie dewelke niet uitsluitend tot de minderheid behoorde.

Immers, toen kwam in het gedrang en werd met verdelging bedreigd een der innigste, eerbiedwaardigste en edelste gevoelens van het menselijk hart...

om zo te zeggen... een zijner organische eigenschappen... kwijschelding en genade te mogen schenken, na smaad en leed; te mogen ontbinden hetgeen gebonden werd.

Dit conflict om het recht van genade, vertoonde een des te aangrijpender aspect, daar enerzijds de schuldigen de onbewustheid, de onervarenheid en de zwakheid der kinderjaren niet waren ontgroeid, en hun vrijheid en hun levenslot op het spel stonden, en anderzijds daar zij die de straf hadden doen opleggen, er slechts nog op uit waren om alles te vergeven.

Zij behoren inderdaad, en de ouders bij uitnemendheid, tot diegenen dewelke de natuur voorbeschikt om immer hun kind te beminnen, er door en voor te lijden, zoals het eens de onsterfelijke en diepbeproevede dichter Vondel zong :

« ...De ouders telen 't kind
en brengen 't groot in smart
De kleinen treën op 't kleed
de grooten treën op 't hart. »

Met recht is er een hulde gebracht geweest aan de persoon van de toenmalige Minister van Justitie wiens naam aan zo menig werk der kinderbescherming, en ook aan de wet van 15 Mei 1912, is gehecht (Pasinomie 1912 — bl. 260).

Niet alleen werd zijn medeslepend redenaarstalent bewonderd hetwelk zich in menige toespraken zo kwistig had ontplooid, maar tevens ook heeft men geroemd, de durf zijner staatkundige opvattingen en de hoffelijkheid zijner doordrijvingskracht.

Doch de Regering met haar sympathiserende meerderheid en de oppositie met haar kranige en gemoedvolle woordvoerders, aan wier spits de eminente jurist, de h. volksvertegenwoordiger Mechelynck, gingen beide van een verschillend standpunt uit en verdedigden tegenstrijdige begrippen ofschoon de twee fracties even hartstochtelijk — en zonder partijzucht

— hetzelfde doel beoogden: «het welzijn van het kind», «het kind voor al».

Voor de eersten bleven dit welzijn en die voorrang ondergeschikt aan, zoniet onafscheidbaar van de hoge privilegiën der Staatsveiligheid dewelke naar het voorplan drong en zich aldaar handhaafde. Voor de anderen bleef het debat overheerst door de volkomen suprematie der familie en de onkrenkbaarheid harer vaderlijke macht om naar goeddunken te begenadigen en met de vrijheid de individuele rechten van de persoon weder te schenken aan een lid hetwelk zich alleen aan de onderlinge huishoudelijke verstandhouding had vergrepen.

Zo treffend was de argumentering dezer laatsten en zo gegrond waren hun principes dat de auteur van het wetsontwerp zelf — de h. Minister van Justitie — zijn koele gestrengheid aflegde, het voorstel liet amenderen en het recht van genade in ere herstelde.

Het verdween wel is waar tijdens de tweede lezing van het project.

Deze studie is ook aan die parlementaire verwikkelingen gewijd.

* * *

Ten aanzien van het tuchtigingsrecht staan dus ouders, voogden en vreemden gelijk, doch om onderhavig debat te verenigen en aanschouwelijker te maken, laat ons het kind tussen zijn ouders en de wet stellen, gelijk weleer het Burgerlijk wetboek het uitsluitend voorzag.

Beide echtgenoten beschikken over het recht van verzoek waarvan art. 14 gewaagt. Men kan begrijpen dat hier de wet tussen hen geen onderscheid maakt daar beider rol overwegend is in het werk van opvoeding.

Aanvaardt men dat die gelijke machtsbedeling in het nemen zulker gewichtige beslissing het hoge beheer van het vaderlijk gezag niet hindert en het voor de kinderrechtster gebleken is dat de ouders het eens geworden zijn om tot hem hun toevlucht te nemen.

Het weze dus de huisvader dewelke de tussenkomst van de rechter inroept, en wel die huisvader tot welke klas der samenleving hij ook behore, gekend in het rechterlijk verkeer onder de benaming van «de goede huisvader van familie».

De kinderrechtster die hem ziet naderen zal zich herinneren dat de wet die men waardeert, daar zij, naar gelang zijn rechtschapenheid, zijn zorgvuldigheid, zijn rechtvaardigheidsgevoel, aan iedereen verplichtingen oplegt in zaken van beheer, gebruik, behoud, bewaring en waarneming. Overigens doet ook de wet van 15 Mei 1912 beroep op zijn wijs beleid bij monde van de Minister van Justitie, wanneer deze de vraag stelt «Hoe zou het gezag van «de goede huisvader van familie» verminderd worden om reden dat de Staat ingrijpen zou ten einde te beletten dat een misdadige vader zijn eigen kind bederve» (Kamerzitting 2-4-1912 — Pasinomie 1912, bl. 295).

Zou de comparant dan geen zeker aanzien verdienen wanneer hij met de rechter in onderhandeling treedt, daar het nogmaals de wet is die in hem de heerschappij erkent over zijn gezin, hem met dezès grootste belangen gelast en hem het lot van zijn nageslacht onderwerpt (art. 373 van het Burgerlijk wetboek).

Zo voert hij het bewind over de goederen zijner kinderen, en heeft recht op het wettelijk genot (artikelen 384 en 389 van het Burgerlijk wetboek).

Hij ontvoegt zijn kind op zijn enkele verklaring, zonder dat noch de rechter noch de officier van de burgerlijke stand die meerderjarigmaking kunnen

beletten of stremmen (art. 477 van het Burgerlijk wetboek).

Na zijn dood kan hij nog als het ware zijn beschermende hand over zijn kroost uitstrekken door toedoen van een raadsman welke aan de overlevende moeder wordt toegevoegd; zijn eigen persoonlijkheid leeft aldus in zijn erfgenamen voort (art. 391 van het Burgerlijk wetboek) — (le mort saisit le vif).

Hij moet de eer en de goede faam van het gezin hoog houden. Wordt zijn haard bedreigd door twespalt van ongehoorde betrekkingen dan is hij, volgens de wet, de meester van straf en vergiffenis. Hij zelf, wanneer hij faalt, kan begenadigd worden, want tegenover die huishoudelijke vergripen is het recht van gratie alvermogend en wederzijds, daar het verzoening en behoeding van het gezin beoogt.

Ware het alsdan niet vermetel te veronderstellen dat die goede huisvader van familie niet bijzonder ter harte zou nemen de bewaking en het toezicht over omgang en betrekking, over doen en laten van zijn kind dat bij hem gevestigd blijft (artikel 374 van het Burgerlijk wetboek) of door hem wordt uitbesteed, maar dat hij immer onder zijn gezag houdt (artikel 372 van het Burgerlijk wetboek), voor wiens rechten hij optreedt, voor wiens daden hij verantwoordelijk staat (artikel 1384 van het Burgerlijk wetboek) als wanneer het bederf roofzuchtig, geweldig en sluw is, en achteloos en zwak zijn prooi.

Het groot werk van kost, onderhoud en voeding rust op zijn schouders (artikel 203 van het Burgerlijk wetboek), doch de krachtspanningen van beide ouders zijn vereist om aan het kind te verschaffen al wat hem onontbeerlijk is ten einde «moreel en verstandiglijk tot mens gebracht te worden volgens de stand waartoe hij behoort» (Kluyskens — Personen- en familierecht T. VII — n° 324).

Recht van bewaking, van toezicht en opvoeding, alsmede het onafscheidbaar recht van tuchtiging en gratie, zijn eigenlijk de attributen der ouderlijke macht.

Het is van belang te onderlijnen welk zeer verheven denkbeeld de wet van 15 Mei 1912 zich vormt van de ouderlijke macht, en hoe plechtig zij zich verbindt ze in ere te houden, wanneer zij, in het 1° hoofdstuk, over haar ontzetting handelt.

Zo lezen wij dat die macht «een der edelste prerogatieven is die het pratrium van de mens sieren kan (Verslag aan de Senaat — Pasinomie 1912 — bl. 394).

«De ontzetting er van is een verval, en een burgerlijke bestraffing van buitengewone zwaarwichtige aard» (Verslag aan de Kamer — Pasinomie 1912 — bl. 270).

«De rechten der ouders op de persoon van hun kind zijn geenszins vergunningen der positieve wet. Zij spruiten voort uit het vaderschap en de afstamming en hebben voor oogmerk de zedelijke en lichamelijke opvoeding van het kind» (Verslag aan de Kamer — Pas. idem. bl. 261).

«Die rechten dewelke verplichtingen zijn mogen niet worden gebreideld door de wet; zij mag ze niet beperken zolang de ouders ze niet misbruiken of aanwenden tegen het «goed begrepen belang van het kind» (Idem.).

«Er kan geen sprake zijn van, onder voorwendsel van het kind te beschermen, de rechten der familie in te krimpen. De verplaatsing, de vermindering van het vaderlijk gezag, mogen slechts geschieden in geval van volstreekte noodwendigheid en wanneer er te vrezen is dat de gedraging der ouders van die aard weze, de zedelijkheid, de zekerheid of de

»gezondheid van het kind bloot te stellen» (Idem).
«In onze beschaafde wereld beschikt het kind over een recht van bestaan» (Idem, bl. 279).

Zulks herinnert aan hetgeen Arnst leert (T. I. bl. 649): «de vaderlijke macht bestaat in het belang van het kind». «Zij is voor de ouders een middel dat hen toelaat, ten volle en zonder verhindering, de plicht der natuur te vervullen».

In dezelfde zin doceert Laurent (T. IV, bl. 346): «Het kind dat geboren wordt bezit zijn eenzelveigheid, dit is, de zending dewelke God kenmerkt in de eigenschappen waarmede Hij het heeft begiftigd. Zijn recht, zijn heilig recht, zijn onafstaanbaar recht is, dat het die intellectuele en morele eigenschappen ontwikkelde. Dit recht is ook zijn plicht, zijn zending. God verstrekt het een leidsman om zijn eerste stappen te besturen op de ruwe baan der opvoeding. Ziedaar het recht van de vader, of liever zijn plicht.»

Sedertdien hebben sommige wetten aan het kind een soort van statuut verzekerd. Het is een subject van rechten geworden.

Voor moralisten en sociologen mag het niet alleen aanspraak maken op voeding, verdediging, leiding, onderrichting en wettelijke rechtvaardigheid, maar heeft het bovenal nodig van te worden bemind, niet in woorden maar in waarheid. Het is zo gretig naar liefde.

Zijn gewichtigste, zijn eerste recht is zijn recht op liefde dergenen die het hebben ter wereld gebracht, die het met hun vlees en bloed hebben gemaakt, die zich terugvinden in hem en zich slachtofferende, zich nog opofferen voor hem (La Famille — J. Leclercq, T. III, bl. 432). De liefde bedekt een menigte van fouten en gebreken. Dit is het vooroudse «pietas erga liberos» en het «da veniam pueris» der Romeinen.

* * *

Het burgerlijk wetboek sanctioneerde de morele verplichtingen van het kind tegenover zijn ouders in de artikelen 375 tot en met 383. Het gedroeg zich nochtans niet uitsluitend naar de vereisten van hun recht van tuchtiging en genade, maar schreef vaste waarborgen voor in het voordeel der individuele vrijheid en integriteit van de minderjarige. Het Burgerlijk wetboek is dus de eerste moderne wet op de Kinderbescherming.

De beschaving, de natuur en de zeden, zich verzetende tegen alle mishandelingen van aard het leven van het kind te bedreigen (Frans Verbrekingshof 17 December 1819), zo voorziet de Code, wanneer dezes gedrag aanleiding geeft tot «zeer zwaarwichtige redenen tot misnoeging» als enig dwangmiddel «de verzekerde bewaringstelling».

Laurent, aan wie die passus is ontleend, merkt verder zeer judicieus op (T. IV n°s 275 en 276): «Toont de vader zijn goedheid tegenover zijn kinderen, alsdan handelt hij als soeverein rechter; oefent hij over hen zijn gerechtigheid uit, dan is zijn soevereiniteit aan de macht van de rechter onderworpen dewelke zijn vonnissen vonnist».

De opsluiting tast inderdaad de persoonlijke vrijheid aan van de mens; ook vereist het Burgerlijk wetboek alsdan toezicht en tussenkomst van het gerecht. Dezes inmenging is beperkt of uitgebreid, naar gelang ouderdom, staat en fortuin van het kind, en positie van de vader.

Is het beneden de zestien jaar, zonder eigen goed, en is de vader niet herhuwd, dan is hij het die zonder de redenen te moeten opgeven van zijn besluit, de vastzetting van zijn kind bewerkt, doch zulks uiterlijk voor een maand.

Aan de jurisdictie van de voorzitter der rechtbank behoort het alleenlijk, en «sine cognitione causae» zich te vergewissen of dan de vereiste voorwaarden der wet voorhanden zijn. Nochtans — volgens de rechtsleer — zal deze magistraat niet laten verwezenlijken wat onredelijk is (Beltjens T. II, art. 376 van het Burgerlijk wetboek).

Tegen deze beslissing is de minderjarige zonder verhaal.

In alle andere gevallen, en tot de meerderjarigheid en de ontvoogding toe, vermag de vader slechts de opsluiting aan te vragen aan de voorzitter. Deze geeft alsdan zijn oordeel na overleg met de Procureur des Konings, en verwerpt het verzoek of willigt het geheel of ten dele in, naar gelang de omstandigheden (art. 377 B. W.).

Het is de Procureur des Konings die de uitvoering der beslissing bewerkt, doch de straf kan de zes maanden niet overschrijden. Het kind, na zijn opsluiting, beschikt over een verhaal tegen het bevelschrift bij de Procureur-generaal bij het Hof van Beroep. Deze Hoge Magistraat eist verslag vanwege de Procureur des Konings en neemt inlichtingen. Hij vermag het bevel des voorzitters in te trekken of te wijzigen (art. 382 B. W.).

De opsluiting dient niet in een gevang te worden voltrokken, en mag worden uitgeoefend in een weldadigheidsinstelling, in een particulier huis of in een ander mans huis. Zelfs kan het huis van de verzoeker worden aangewezen. De wet laat dus de keuze vrij aan de voorzitter en de vader zelf. (Discussie Statenraad Locré art. 376 en referenties Aubry en Rau, 9 bl. 113). Een Koninklijk besluit van 25 Februari 1852 (Pasin 1852 bl. 89) gelast de Minister van Justitie de instellingen aan te duiden waarin de kinderen zullen worden opgehouden op vraag hunner ouders ingevolge art. 375 en volgende van het Burgerlijk wetboek.

De overlevende moeder beschikt slechts over het hier besproken «groot correctierecht» bij wijze van vordering, doch zulks met de bijstand van twee bloedverwanten langs de vaderlijke zijde. Men heeft gedacht, zo verklaart Vazeille («Du mariage et la Puis. Paternelle T. 2 n° 425») «dat de moeder te zwak» of te gemakkelijk beangstigd, te gemakkelijk ook tot »de uiterste middelen haar toevlucht nemen zou, en »dat een weduwe zonder verweer, waarvan alle daden »aan de critiek der openbare sluwheid zijn blootgesteld, zich de bijstand van twee naaste bloedverwanten langs de vaderlijke zijde moest aanwerven »dewelke altijd de noodzakelijkheid van de getroffen »maatregel zouden kunnen bevestigen».

De wet liet te allen tijde het inkorten van de duur der opsluiting aan het eigen goeddunken en de goedhartigheid van de vader of later van zijn weduwe over.

Beiden bezaten het absolute recht van gratie.

Pleegvormen bestonden er niet en rekenschap diende niet te worden gegeven aan wie ook.

Het ware dan ook omdat het berouwhebbend kind hun hart had vertederd, omdat de getroffen maatregel het beoogde doel bereikt... of omdat door een liefdevolle vergiffenis en verzoening wederliefde en amendering des te sterker zouden gevoeld worden.

Indien nochtans het kind in zijn fout herviel, kon zijn heropsluiting worden bewerkt op de reeds voorgeschreven wijze.

De vaderlijke bestraffing de verbetering nastrevende en alles vermijdende wat het kind vernederen en schandvlekken zou, zo verbande art. 378 uit de procedure, alle schriften en rechterlijke formaliteiten bij

uitzondering van het bevel tot opsluiting. (hetwelk geen redenen vermelden mocht) en de verbintenis van de vader aangaande de regeling der kosten en het verschaffen van behoorlijke voeding.

Leiden wij hier uit af dat de opsluiting geschiedt door een rechtsbevel hetwelk het ouderlijk gezag niet overheerst, maar het kracht van verwezenlijking schenkt en verzacht.

Dat het niet uitgevaardigd wordt ten bate van het openbaar belang, maar ten nutte van de vader en het kind.

Dat de duur der straf beperkt is en kort, dat de vader er alleen en volstrekt meester over blijft, bekleed zijnde met de macht van op welke stond en waar ook, volkomen vrijelijk genade te schenken.

Zo kondigde te dien tijde de wetgever van 1804 af dat hij 's Rijks zegel drukte op een grondregel getrokken uit het merg en been der ouderlijke macht «geen vaderlijke gerechtigheid zonder vaderlijke goedheid» (Laurent — Puis. paternelle T. IV — n° 281).

Het zegel kan uitgewist worden, doch de regel verdwijnt nooit...

* * *

Het was op 2 April 1912, in de namiddag, dat art. 14 — in de Kamer der Volksvertegenwoordigers — ter bespreking kwam. De Regering hield er aan het ontwerp met alle spoed door te drijven, en bij de opening van de voormiddagzitting had de voorzitter de Kamer attent gemaakt op zekere schikkingen die de duur der redevoeeringen op 15 minuten beperkten en geen algemene discussie toelieten. (Pasinomie 1912 — bl. 294).

De h. Minister van Justitie opende de debatten met deze lapidaire verklaring: «Het voorwerp van art. 14 is zeer eenvoudig. Wij schaffen de vaderlijke macht af zoals het Burgerlijk wetboek ze voorziet. Men moet deze schikkingen door een wettekst vervangen dewelke toelaat krachtdadige maatregelen te treffen tegenover minderjarigen wier wangedrag, wier ongedweeheid, wier bedorvenheid van aard zijn een gevaar daar te stellen voor hun eigen en voor anderen indien zij in het verkeer blijven» (Pasinomie bl. 327).

Die woorden verwekken de indruk dat het ontwerp de traditionele rechtsprincipes prijsgeeft, en dat het heil van de Staat en het sociaal verweer de enige grondslag zijn van een kunstmatig geïmproviseerd strafrecht. De opmerkingen van de h. Volksvertegenwoordiger Mechelynck afwijzende dewelke de nuttelosheid der ontworpen schikkingen aantoonde, zulks met het oog op de prerogatieven van het recht van bewaking en opvoeding dat aan de vader bleef behouden, herhaalde de h. Minister «dat de artikelen 375 tot en met 383 van het Burgerlijk wetboek afgeschaft werden, dat een uitspraak van de kinderrechtter een ander uitwerksel hebben zou op een «koppige niet-deug» als een vaderlijke beslissing van alle sanctie onthloot». (sic)

De gevierde redenaar deed daarenboven opmerken dat de vader «in zekere mate» afstand had gedaan van zijn recht van tuchtiging, en dat in soortgelijke gevallen het voor de ouders nut opleverde hun wil om hun kind op te sluiten rechterlijk te doen bekrachtigen, en ook en vooral, aldus de minister, omdat het nodig is, in geval van onvermogen, de kosten te kunnen leggen op het gemenebest. Die nieuwe toelichting baarde met recht onrust want onmiddellijk stelde de h. Volksvertegenwoordiger Mechelynck de vraag: «En zult U aan de vader niet toestaan aan die maatregel een einde te stellen?».

Het was de «rapporteur» van het ontwerp dewelke, het woord nemend, het duidelijk maakte zeggende «dat de vader zich te dien einde tot de Regering

wenden kon». Dit radicaal antwoord te verstaan gevende dat zulk kind aan de Staat zou toebehoren, zo trachtte de Heer Minister die indruk te verzachten, aankondigende dat hij zijn besluit verdaagde tot op het ogenblik der besprekingen van art. 32, daar, aldus de Minister, «alsdan zal kunnen worden onderzocht of men het voorlopig en herroepelijk karakter van alle maatregelen door de kinderrechtter te treffen, ook tot dit geval niet uitbreiden zou». (Pasinomie bl. 327).

Deze eerste schermutseling brak de discussie af, en de Kamer, niet in getal zijnde, legde de interpellant geen amenderend voorstel neder, zodat art. 14 werd gestemd.

In de voormiddag van 3 April kwam art. 32 aan de beurt en het was de h. Volksvertegenwoordiger Pirard die een voorstel tot wijziging indiende luidens hetwelk o.m. de «ouders, voogden en personen, met de bewaking van het kind gelast, dezès internering mochten doen ophouden, in accoord met een afgevaardigde der kinderbescherming, wanneer zij van mening waren dat het kind zich voldoende gebeterd had». (Pasin. 336).

Hij deed gelden «dat in soortgelijke aangelegenheden het niet paste aan de kinderrechtter een te grote macht toe te bedelen, doch dat de familie over de mogelijkheid moest blijven beschikken om de vrijheid aan het kind weder te schenken daar men zich niet tegenover een minderjarige bevindt die zich vergrepen heeft tegen de strafwet, maar aan wie alleen een gebrek aan tucht te verwijten is». Hij maakte de Kamer opmerkzaam op het feit «dat zeer dikwijls enige weken of enige maanden opsluiting voldoende zijn om op de geestestoestand van het kind een genoegzaam definitieve invloed uit te oefenen en het terug op de goede weg te brengen». Als lid ener maatschappij van Kinderbescherming meende de spreker zich hier op zijn persoonlijke ervaring te mogen steunen. Ondervinding overtreft de redenering.

De h. Volksvertegenwoordiger Mechelynck beklemtoonde die oproep in de zin van het oud art. 379 van het Burgerlijk wetboek hetwelk het recht van gratie erkent, doch de Regering wierp op «dat er geen misbruik mocht worden gemaakt van art. 14 door aan zekere huisvaders toe te laten zich gedurende enige maanden of jaren van hun kinderen te ontlasten met deze ter beschikking te doen houden van een weldadigheidsinstelling van de Staat, om ze dan terug bij hen te nemen wanneer hun dagloon zou te pas komen. Het gevolg daarvan zou zijn dat het kind aan zijn nieuw regime zou kunnen worden onttrokken op het ogenblik dat dit regime zijn nuttig uitwerksel ging bereiken. «Dit is, aldus de Minister bitsig, de ongelegenheid van dit amendement, gewis grootmoediger dan bezonnen». (Pasin. 338).

Die eigenaardige argumentering dewelke o.m. op een veronderstelde vrees van misbruik berust, en op voorhand de scherpzinnigheid van de rechter verloochent, vrijdelede nochtans de tweede poging tot het heroveren van het kostbare recht, doch het edelmoedig offensief zijner onvermoeibare verdedigers laaide weder op bij de opening der discussies van art. 64 tijdens de namiddagzitting van 3 April 1912.

Het was gewis hun enigste en allerlaatste kans. Bleef art. 379 in de opsomming der afgeschafte wetsbepalingen vermeld, zo ging bijna zeker een der edelste attributen der vaderlijke macht teloor. De h. Volksvertegenwoordiger Mechelynck, nadat de h. voorzitter lezing gegeven had van zijn voorstel, onmiddellijk het woord voerende, beriep zich op de uitstekendheid van het Burgerlijk wetboek en herlas met nadruk de bestreden tekst van het art. 379 hetwelk door de

Regering werd afgeschaft. «Het is onontbeerlijk» verklaarde hij met klem «dat de vader van familie, dewelke zich geen verwijt toe te sturen heeft en die in het bezit blijft van het vaderlijk gezag, het recht behouden moet op alle ogenblikken een eind te doen stellen aan de maatregelen dewelke hij van oordeel is te moeten intrekken».

De ogen van de redenaar waren gewis hoopvol op de h. Minister gevestigd, want toen hij bij deze een teken van goedkeuring ontwaarde, verkondigde hij het luidop, triomfantelijk, en vervolgde: «De achtbare Heer Minister van Justitie is het dus met mij eens over de wijziging welke ik voorstel in de redactie van art. 64?». De minister antwoordde: «Zeer zekerlijk wij gaan accoord».

De voorzitter der Kamer stelde vast dat de Regering de amendering van de h. Mechelynck inwilligde. De h. Volksvertegenwoordiger Mabilie vertolkte de zin er van, waarna de h. Destree, dewelke naast de h. Mechelynck stand nam, deze klare terechtwijzing deed volgen: «Wat vaststaat is ons accoord om aan de vader van familie te behouden dit wat gij noemt «zijn recht van genade»».

Het in die zin gewijzigde art. 64 werd aan de goedkeuring der Kamer onderworpen en door haar aangenomen.

In die stellige termen boeken de officiële oorkonden dit einddebat (Pasin. 359).

Een week daarna, in de loop der zitting van 9 April, ging de tweede lezing van het ontwerp door. De annalen melden dat de Regering de amendering van art. 64 vergde door de wederinlassing van art. 379 van het Burgerlijk wetboek tussen de uitgeschrapte wetteksten.

Dezer woordvoerder behandelde nochtans geheel andere onderwerpen, zoals het probleem der toepasselijkheid der correctionele rechtspleging op de gevallen (artikelen 13 en 14) voorzien in het Hoofdstuk II van het voorstel, en betuigde zijn dank voor de medewerking dewelke hij genoten had in zijn onderneming. Het opnieuw verbeterde art. 64 werd zodra gestemd en aanvaard.

Op 13 Mei werd reeds het wetsontwerp in de Senaat goedgekeurd.

Het alarmerend verslag vóór de Commissie van Justitie (Pas. 1912, bl. 392), na te hebben aangestipt dat het project sedert reeds 23 jaar vóór het Parlement aanhangig gemaakt werd, had nu eensklaps als een wapenkreet geklonken tegen het aangroeien der kindermisdadigheid. «Daaraan moest in allerijl een einde worden gemaakt, evenals aan de morele wredeheden onder dewelke zo talrijke rampzaligen leefden, om zodoende de inlijvingen bij het leger van wanorde en onwettelijkheid, onverwijd te beletten». «Immers,» zo vervolgt het verslag, «gaat de samenleving een gevaar tegemoet evenals in de tijden van besmettelijke ziekten en grote rampen waarin alle klassen zich onderlinge bijstand verlenen. Geen uur is er nog te verspillen... In de tegenwoordigheid van de dreigende nabijheid van zulk onheil, welk belang vertoont dan een kwestie van opschik der wet nog?... Het geweten van de wetgever en dezes verantwoordelijkheidsgevoel moeten luider spreken dan zijn eigenliefde en het purisme eens rechtgeleerde!... Stemt de Senaat de wet zoals ze voorgelegd wordt, zo zal die vergadering het bewijs leveren dat zij, boven alles uit, de hoogdringendheid verkiest om de maatschappij des te steviger te kunnen wapenen tegen de oorzaken der kinderbederving...»

Thans, na een zolang tijdsverloop, en ver buiten het bereik van het romantiserend redenaarstalent van de

verslaggever, voelt men zich geneigd de vraag te stellen of zijn begeesterde blik, in de nadere toekomst alsdan, in de kinderen des gerechts de voorhoede niet ontwaarde der heikrachten van Willem II, opmarcherende naar de Belgische grenzen...

Nochtans, de tragische aanmanende en bevestigende toon van dit gewichtig document, onderging een zonderling gevoelige wijziging wanneer het art. 14 in ogenschouw nam: «Volgens de h. Minister» zo eindigt het «heeft die schikking voor doel de artikelen 375 tot 383 van het Burgerlijk wetboek af te schaffen en te vervangen. Die afschaffing is uitdrukkelijk door art. 64 uitgevaardigd. Is zij niet overdreven? Volgens zekere leden — zo gaat het voort — moeten de ouders, handelende in gemeen overleg, het recht van tuchting en het recht van bewaring behouden, ten minste het recht van gratie».

«Het vertrouwen in de uitmuntende hoedanigheden die men aan de kinderrechtter toeschrijft, is niet voldoende om die wettelijke maatregelen van bescherming te vervangen, dewelke overigens de rechter niet zullen hinderen» (Pasin. 399).

Wanneer, in zijn openingsrede der algemene discussie, de h. Minister handelde over de maatregelen ten aanzien van in rechten vervolgde minderjarigen, legde hij o.m. nadruk op de ontoereikendheid der oude wetgeving, op de functies van de nieuwe rechter, over dezes benoeming, over de noodzakelijkheid ener doeltreffende beteugeling en de noodwendigheid van het sociaal verweer.

Het is in de interpellatie van de h. Senator Van Hoegaerden dat men nog een rechtstreekse zinspeling vindt op het recht van genade, zulks als heftig protest en critiek tegen het betoog van de h. rapporteur, daar hij, alhoewel de talrijke en gewichtige bezwaren tegen de wet er in aangestipt hebbende, deze niet eens had weerlegd, maar ze prijs had gegeven en het ontwerp goedgekeurd. De redenaar, het recht van amendering gekrenkt achtende, verwierp alle verantwoordelijkheid voor zijn groep tot tweemaal toe uitroepende «Aan de armen en de verschoppelingen die door de wet zullen geslachtofferd worden zullen wij zeggen: wij staan niet in voor wat er geschiedt... Wij hebben krachtig gestreden maar helaas, de macht heeft recht en rede overheerst». (Pasin. bl. 414).

* * *

De wet treedt nu in de phase der verwezenlijking en voor de bediening heeft zij een nieuwsoortige jurisdictie opgericht onder het voorzitterschap van een gespecialiseerde (1) alleenzietende rechter. Het rechtsgezag oefent nu het vaderlijk tuchtigingsrecht uit.

Noch haar stilzwijgendheid, noch haar duisterheden, noch haar onvoldedigheid kunnen als voorwendseel voor de rechter dienen om zich te onthouden recht te spreken. «Nooit mogen de rechters gehoorzaamheid aan de wetgever weigeren. Zelfs indien zijn voorschriften de billijkheid kwetsen, dan nog mogen zij zich niet onthouden ze toe te passen (Des Pouvoirs — Constitution Belge annotée Thonissen p. 227). Wat de kinderrechtter apart niet vermag, vermogen verenigde kinderrechtters evenmin. «Zij mogen zich zelf met de uitoefening van de wetgevende macht niet inlaten, hetzij door verordeningen te maken die wetgevende bepalingen inhouden, hetzij door de uitvoering van een of meer wetten te stuiten of te schorsen, hetzij door te beraadslagen over de vraag of die wetten zullen worden uitgevoerd.» (art. 237 S. W.).

Daarom is het nodig dat in die uitzonderlijke gevallen een hoogste overheid met een macht bekleed weze,

bekwaam om de wet te verzachten met een minder gestrenge uitspraak te doen als zij » (idem. Constitution Belge annotée).

Die minder strenge uitspraak is deze der genade.

In onderhavig geval is nochtans de mildering niet te voorzien door tussenkomst van Koninklijke prerogatieven. Immers art. 73 der Grondwet vindt hier geen toepassing daar de maatregelen die het kind ondergaat ingevolge art. 13, in rechte niet als straf worden aangezien.

Daarenboven zijn de redenen tot ongenoegen waarvan art. 14 gewaagt geen misdrijven. Het kind staat buiten de strafwet en dezer regels (Cass. 19.6.1922, Pas. I, 364, Cas. 14.1.1924, pas. I, 473).

Laat ons nochtans niet in de waan verkeren dat het de ouders zijn die, alhoewel de tuchtiging hebbende uitgelokt, de keus der te treffen maatregelen aan de rechter opleggen.

Een arrest van het Hof van Beroep van Luik verwerpt formeel zulke veronderstelling wanneer, geleid door de wettelijke tekst, het verklaart « dat het recht van genade beheld in art. 378 van het Burgerlijk wetboek verdwenen en afgeschaft is; dat het zich niet meer aanpassen kan bij het huidige regime voor het kind ingericht; dat de opsluiting geen straf is maar een maatregel van bewaking, opvoeding en beveiliging op dewelke het recht heeft en waarvan de rechter alleen, bij uitsluiting der ouders en voogden, de noodwendigheid beoordeelt (Luik, Beroep 1.4.1914, Pas. II, 287).

Stellen we hier vast dat de maatregelen sub. N^{rs} 2 en 3 van art. 13 voorzien, de strengste zijn van het kinderkastrijdsrecht. Het zijn die welke de wet voorbehoudt tegen de minderjarigen beneden de volle leeftijd van 18 jaar die bedelend of zwerfend worden aangetroffen, of zich gewoonlijk overleveren aan bedelarij en landloperij, en die alsdan mogen aangehouden worden. Het zijn ook die maatregelen dewelke de minderjarigen beneden de 16 jaar treffen die zich aan prostitutie of aan ontucht overleveren, hun middelen van bestaan zoeken in spel, in handelingen of bezigheden die kunnen leiden tot prostitutie, tot bedelarij, tot landloperij of tot criminaliteit, en eindelijk ook degene die, beneden de volle leeftijd van 16 jaar, een misdrijf plegen, hoe ook het gepleegde feit door de strafwet wordt gekwalificeerd (artikelen 13, 15, 16, wet 15.5.1912).

Het zijn de strengste maatregelen; immers tegenover al deze categorieën der jeugdige kwaaddoeners kan de rechter een derde maatregel nemen, de zachtste: de berisping.

De h. Volksvertegenwoordiger Mechelynck eiste tevergeefs dat de rechter ook hier gemachtigd werd de paragraaf 3 van art. 13 toe te passen op verzoek van de vader.

In zekere gevallen, zo deed hij opmerken, is het nuttig dat de rechter optrede ten einde de indruk te vergroten dewelke de opmerkingen van de vader bij het kind teweeg brengt (Pasin. 327). De h. Minister hechtte persoonlijk aan het recht van berisping zulk een bijzonder belang daar hijzelf de manier aantoonde waarop het geschieden moest: dit is met goedheid, met medelijden en met aanmoediging (Pasin. bl. 405).

De berisping van het kind veronderstelt dat het zich plichtig heeft gemaakt aan een misdrijf (Cass. 10.3.1913 - Pas. I, 140), en toont dus dat de magistraat werkelijk over het recht van vergiffenis beschikt ofschoon juridisch de maatregel geen straf is (Zie over de werkelijke gerechtelijke vergiffenis « Progressieve en Regressieve Evolutie in het strafrecht onder invloed der Dictatuur » door de h. Advocaat-generaal C. J. Vanhoudt. Uitgave: De Sikkel, Antwerpen 1940).

Het kind bedoeld in art. 14 kan bijgevolg evenmin

genade verwachten van de Vorst als van de rechter, en vanwege zijn vader is de gratie hem ontzegd.

Onder dit aspect alleen beschouwd is het repressiesysteem dus degelijk verscherpt en wreed. (Conf. — Rede van de h. Volksvertegenwoordiger Feron — Pasin. bl. 391). (2)

Evenmin begeerlijk is zijn lot in de bedeling van het recht, want tegenover hem heeft de wetgever, dewelke alleen vermag een feit strafbaar te stellen en te straffen, van die hoogst belangrijke grondregel afstand gedaan en met de formele rechtszekerheid ook zijn persoonlijke vrijheid prijs gegeven.

Het legaliteitsprincipe, vervat in art. 9 der Grondwet, merkt de moderne triomf op de voorrechten der rechtsmachten van het Oude Regime, en zo werden uitgedelgd de misbruiken der willekeurige analogieinterpretaties.

Thans buiten art. 134 der Grondwet geen delicten en geen straffen meer zonder voorafgaande wettekst en deze tekst verstaan in de beperkste zin.

De wet van 1912 heeft haar begrip van dit « wangedrag » en van die « onbuigzaamheid » dewelke beide, op de minderjarige van beneden de 18 jaar die er zich aan vergrijpt, zware vrijheidberovende maatregelen trekken, niet eens veropenbaard, derwijze dat die noties overgelaten zijn aan de individuele opvattingen en vertolkingen van ieder rechter in het bijzonder. « Tot capita, tot sententiæ ».

De kinderen des gerechts, verdacht van overtreding, van wanbedrijf of misdaad, zijn dus op dit allergewichtigst gebied bevoordeligd en tegen alle eigenzinnigheid en wispelturigheid gevrijwaard, daar degene die hen vonnist zich ambtshalve en in geweten te gedragen heeft naar de begripsbepalingen der strafwet en zich overtuigen moet alvorens te veroordelen, van de ongewijzigde aanwezigheid aller bestanddelen der inbreuk, de materiële zowel als de morele.

Door morele bestanddelen verstaat men hier nochtans niet meer « het strafrechterlijk onderscheidingsvermogen » (Verslaggever Colaert — Pasinomie 316). Volgens een opvatting, aan de wet op de kindbescherming eigen, behoeft de minderjarige niet eens de wet te kennen om volgens die wet veroordeeld te worden. Het volstaat dat « de materialiteit » alleen van het feit bewezen zij opdat de rechter de voorziene maatregelen treffe en die maatregelen sluiten in het geheel de *doelmatige bescherming* der maatschappij tegen de jeugdige misdadigers niet uit. (Minister van Justitie. Senaat — Pasin. 405).

Alles doet veronderstellen dat de Regering de « kinderen des gerechts » schuwde, en zulks niet uit afkeer, maar uit angst.

Het verslag van de rapporteur, waarvan hiervoren gewag, klaagde ze onverbiddelijk aan als « Staatsgevaarlijke elementen, schunnige en bederflijke leden, die de Gemeenschap uitstoten moet in aller ijl » ! Het roept Cicero's gekende verzuchting te binnen « magno me metu liberabis domodo inter me atque te murus intersit ». (1ste strafrede tegen Catilina § V). (Geen rust voor mij zolang een muur ons niet scheidt).

Naar het oordeel van een der meest gewaardeerde commentators der wet zijn, volgens het door haar gehuldigde « Staatsnoodrecht », « de voorgeschreven maatregelen geen straffen maar middelen van behoud in het belang der Gemeenschap. De wet — zo gaat die auteur verder — steunt zich geenszins op de verantwoordelijkheid des overtredders, maar op het gevaar dat hij vertoont. De wet is een episode uit de onbaatzuchtige strijd tegen de misdaad gevoerd ». (Velge — Tribunaux pour enfants, p. 68).

Zulks vergt geen verder commentaar.

Immers de obsessie en de dwaling der Regering doen zich voor als zijnde van die fatalistische en wederrechtelijke aard dat zij officieel als haar overtuiging afkondigde en als de nieuwe axioma en de nieuwe normen van haar strafrecht en strafregime « dat in de volwassen misdadigers zich dikwijls een kind schuil hield dat reeds de wet had overtreden... dat de wandaden der jeugd kiemen zijn der misdaden der mannelijke jaren », ... « dat de wetgever in te grijpen had tegen de misdadige jeugd met nieuwe en krachtiger middelen... dat de stijgende vloed der kindermisdadigheid het peil der criminaliteit in het algemeen hebbende doen toenemen, dan ook de op-richting ener speciale jurisdictie had doen opvatten. »

En eindelijk, « dat de toestand waarvan zij, de Regering, ooggetuige was, het vervullen vergde vanwege de wetgever ener taak aan dewelke het Strafwetboek tekort kwam, en wel namelijk « in het belang der samenleving de bederfelijke kiem te steriliseren die de wandaad van het kind, in het kind heeft blootgelegd » (Pasinomie 1912, bl. 317).

Die richting accentuerende, zo verklaarde een der Kamerleden luid op : « Ik wil geen strafrecht op theorieën opbouwen. Voor mij is het essentieel een werk van sociale verdediging. Aan de samenleving behoort het recht van zelfverdediging, de terbeschikkingstelling van de Regering tot de meerderjarigheid is in menige gevallen een spotternij » (Pasin. 322).

Met koortsachtige spoed... « au pas de course »... volgens de uitdrukking van de h. Senator Goblet d'Alviella werd het voorstel doorgedreven spijs het heftig verzet der minderheid dewelke zich sceptisch en stug krampachtig vastklampte aan de traditiën der klassieke strafrechtsleer.

De aloude strafrechtsbegrippen werden dus omgewoeld, de hervalling vermoed en bij voorbaat betaald, menig bevrijdend artikel uit het Strafwetboek geschrapt, de alleenzetelende rechter uitgedacht en gemachtigd zich te omringen met een uitgelezen keurkorps van medewerkers en vrijheidsberovende maatregelen te treffen tot bewaking, opvoeding en behoeving. De noties van het oordeel des onderscheids en van het gewijsde werd uitgeschakeld en tot zelfs de enkele contraventie vatbaar voor internering gesteld, de duur der sancties in meerdere gevallen tot na het bereiken van de meerderjarigheid aanmerkelijk verlengd, een algemeen regime van vrijlating onder toezicht ingericht, toezicht hetwelk doordringt tot in het midden waar het kind leeft, en eindelijk de tijd der internering onbepaald gelaten, de bevrijding samengaande met de verbetering, dat is de onschadelijkheid van de gedetineerde.

Onder de druk derzelfde verdedigingspsychose werden de kinderen, wier gedrag aan hun ouders gewichtige redenen van misnoegen had gegeven, tussen de « Staatsgevaarlijke verdachten » gerangschikt en aan dezelfde zware veiligheidsmaatregelen onderworpen. Het recht van genade werd uitgeroeid.

De vrees, zelf de ingebeelde opgeschroefde vrees, is zelden het begin der wijsheid. Zij is blind en doof en onbekwaam nuchter te onderscheiden. Zij bestaat in de naastenliefde niet.

Inderdaad, de heer Minister van Justitie, terloops aan de Kamer mededelende dat hij onlangs al de kinderen, opgesloten ingevolge het oud vaderlijk correctierecht, ten getale van 108, had bezocht en uiting gevende aan zijn gevoelens over de slachtoffers van hetgeen hij dacht te mogen noemen « een barbaars recht », betoonde hen een groot medelijden, doch koesterde tegenover hen geen vrees (Pasin., blz. 318).

Wat meer is, later zou hij zelf de nieuwe straftheoriën door hem in voege gebracht, aanklagen en verwerpen.

* * *

De kinderrechtter is bekleed met een macht, enig, ongeëvenaard en bijna onbeperkt. De attributen der ouderlijke macht behoren hem feitelijk toe aangaande de persoon van het kind. Het kind zelf heeft noch wil noch persoonlijkheid, het verkeert feitelijk in lijf-eigenschap.

Die macht strekt zich even breed uit, zowel op rechterlijk als op bestuurlijk gebied, want hier oefent de magistraat de privilegiën uit van de minister zelf. « De rechter is niet alleen geroepen om te vonnissen, maar ook om de administratie-amtsverrichtingen te vervullen, aan de Regering toevertrouwd » (Pasin., blz. 407).

In de eerste sfeer werd zij alleen, dank aan de amenderingen der Kamer, ingetoomd door beroep en herziening; in de andere bleef zij absoluut zonder controle (Pasin., blz. 408). Zijn ambt opgericht zijnde tot noodweer, zo behoeft de rechter te zijn, evenals een leger zou zijn gewapend geworden. De samenbundeling van meerdere machten en bevoegdheden in zijn hand kenmerkt des te scherper zijn autoritair gezag. Het werd door een der senatoren als de « gevreesde almacht » betiteld, hetgeen hij bewees in hartroerende termen (Pasin., blz. 432).

Eens onder zijn autoriteit behoort het kind hem toe. De wet voorziet dan ook tot een jaar gevangzitting en tot 1.000 frank boete tegen de vader of de moeder die hun minderjarig kind onttrekken of pogen te onttrekken aan de rechtsvervolgingen tegen hetzelfde aangelegd uit kracht van de wet op de kindbescherming, of aan de zorg der personen aan wie de rechterlijke overheid of de Minister van Justitie het heeft toevertrouwd, die het niet vertonen aan hen die het recht hebben het op te eisen, die het, zelfs met zijn toestemming, wegvoeren of doen wegvoeren.

Indien de minderjarige of de personen die voor hem moeten zorgen, niet verschijnen op des Kinderrechtters verzoek zonder hun afwezigheid te kunnen rechtvaardigen, zijn zij eveneens strafbaar (artt. 35-57).

De rechter is geenszins gebonden door zijn eigen uitspraken. In de loop der discussie van artikel 31 in de Senaat verklaarde de heer Minister : « Binnen de perken der onderhavige wet vermag de rechter de ene door de andere maatregel die hij heeft getroffen, te vervangen en opnieuw te beslissen zoals hij het zou hebben kunnen doen op het ogenblik dat hij de eerste maal uitspraak deed. Hij vermag aizo naar eigen goeddunken te handelen tot het verstrijken der maatregelen, dewelke hij heeft getroffen... of die hij had kunnen treffen... op het ogenblik dat hij uitspraak deed... », dus zelfs na de meerderjarigheid, wanneer het bedreven feit aan de rechter het recht toekende een maatregel te nemen waarvan de duur de meerderjarigheid zou overtreffen. Zolang de duur van de uitgestrekte maatregel die de rechter in het begin had kunnen nemen niet is bereikt, vermag hij opnieuw te beslissen zoals in het begin, en de aangestelde maatregel in te trekken, te wijzigen, te volledige, te veranderen. Evenals hij in het begin eenvoudiglijk had kunnen vrijspreken, zo vermag hij, op zeker ogenblik een gelijkaardige beslissing te nemen, dit is het kind gans vrij heen zenden, en dienvolgens een einde stellen aan de invrijheidstelling onder toezicht » (Pasin., blz. 407, enz.). Zeer zekerlijk is het kind « een zaak » die de rechter toebehoort.

Voegen wij hier volledigheidshalve aan toe, dat het verslag aan de Senaat, de vraag naar de toerekenbaarheid onderzoekende, de delinquerende minder-

jarige beneden de 16 jaar dichter naast de « onnozelen en onbewusten » rangschikte dan naast de « verantwoordelijken ».

Men zou zich nochtans erg vergissen menende dat de wet van 9 April 1930 in terminis, uitgevaardigd tot de bescherming der maatschappij, ditmaal tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers, beïnvloed werd door de leidende beginselen waarop het kapittel II der wet op de kinderbescherming steunt. Sedert 15 Mei 1912 had een ganse ommekeer de gemoederen der penitentiare en staatsmiddens overmeesterd en de nieuwe veiligheidswet werd niet meer gevestigd op eenvoudige vermoedens van mogelijke schuld of gevaarlijkheid, maar op werkelijke zekerheden. Ter Kamerzitting van 30 Juni 1926, tijdens de algemene discussie, herstelde de verslaggever (auteur der wet van 15 Mei 1912) en dit in de verhevenste termen, « de ware en onvergankelijke principes » die het recht en de rechtmatigheid om te straffen regeren, in eer.

« Het geloof in de vrijheid van de menselijke wil, zo drukt zich de redenaar uit, moet aan de grondslag blijven van de actie van de wetgever wanneer hij de daden verbiedt of straft, gericht tegen de openbare veiligheid, tegen de orde der familiën, tegen de personen en de eigendommen. Het recht van beteugeling *uitsluitend* vestigen op de vrees voor het gevaar dat de misdaad aan de maatschappij lopen doet, voorhouden dat de wet tegen de misdadigers inwerken mag om reden *dat zij gevaarlijk zijn* en in de mate *dat zij gevaarlijk zijn*, zulke thesis schijnt mij *vals* onder wijsgerig oogpunt beschouwd.

» Niet alleen druist zij in tegen het *universeel weten*, maar geeft zij aanleiding tot de ergste gevolgen voor de beschaving.

» Zij zou bij de enkeling het plichtbesef verzwakken.

» Zij zou het voorkomend uitwerksel ontzenuwen dat spruit uit de vrees voor bestraffing. Eindelijk zou zij bij de veroordeelde zelf de onderwerping aan zijn straf en zijn pogingen tot amendement ondermijnen » (Pasin., 1930, 108; Ann. Parl. Senaat, 25-26 Kamer Ann. Parl., blz. 1863; rede van de heer Procureur-generaal Cornil, 15 September 1930, blz. 14).

Het beruchte arrest van cassatie van 26 Februari 1934 (Pas. 1934, I, 182), een einde stellende aan alle gevit, vatte die reactionaire begrippen aldus samen, verklarende, aangaande het hier bijzonder in aanmerking komende punt, « dat de abnormale delinquent alleen vatbaar was voor internering, als wanneer hij « werkelijk voor gevaarlijk was erkend geworden ». Levert hij slechts de schijn van gevaarlijkheid op, zo behore het dat hij in vrijheid blijve. »

Hoe geweldig zijn nu de grondvesten geschokt waarop de wet van 15 Mei 1912 werd opgebouwd... Hoe voorzichtig dient ze dus nog te worden gehanteerd...

* * *

Aan de talrijke parlementairen, in 1912 beducht dat de overmacht en de willekeur van de kinderrechtser het familiegezag zou vernietigen (Pasin. 374), heeft de Regering, herhaaldelijk en met zekere plechtigheid, tijdens de debatten mondelinge waarborgen en verzekeringen gegeven.

Zo werd er verkondigd dat de wet zelf — volgens haar geest — geen gewone kinderstrafwet wezen zou maar wel een « blijk van vertrouwen en mensheid » (Pasin. 407).

De jurisdictie zelf zou geen « strafrechtelijke vier-schaar » wezen, maar veeleer « een instantie voor opvoeding en redding » ingericht (Pasin. 348), « een vaderlijke jurisdictie » (verslag aan de Kamer) voor verbetering en amendement voorbeschikt, een « nieuwe

jurisdictie », vol van goedheid en van de oude verschillende (Pasin. 353), uiteraard zelf vaderlijk en beschermend (verslag aan de Kamer — Pasin. 273).

De rechter zelf zal « een aandachtige voogd » zijn (Pasin. 375), « vertrouwen inboezemende », « invloed uitoefenende » (Pasin. 351), « opvoeding en verbetering behartigende, liever dan bestraffing » (Pasin. 353). Door zijn toewijding en zijn zorgzaamheid zal hij zijn naam verheffen (Pasin. 317).

De heer volksvertegenwoordiger Hubin vergde vanwege de regering twee andere voorwaarden, « dat de rechter vader van familie weze, daar men gehuwd moet zijn en vader van kinderen om een hart te bezitten om kinderen te vonnissen, om te weten wat men lijden kan om ze groot te brengen... wat die opvoeding eigenlijk is, en wat een kinderziel ».

« Wie geen kinderen heeft kan ook die ziel niet beseffen. Gevorderd in jaren moet de kinderrechtser zijn, en vader van familie ».

Die waarheden en deze eisen vonden ingang bij de heer Minister van Justitie, dewelke zich gewaardigde het woord te nemen, zeggende : « Uw gedacht is juist; in de practijk zal men er rekening moeten mee houden » (Pasin. 356).

* * *

Wij gewaagden in het begin dezer rede van de gewichtige stap die de goede huisvader van familie tot de kinderrechtser doet ten einde te bekomen dat hij hem de sterke hand lene om zijn ouderlijk gezag te doen eerbiedigen en tevens helpe zijn kind te verbeteren. De rechter, ingaande op het verzoek, neemt die last op zich en wendt de wettelijke middelen aan.

Het is niet omdat die rechterlijke tussenkomst onvermijdelijk en overweldigend is, dat de tekst van artikel 14 toelaat te veronderstellen dat de verzoeker zijn kind verpand, verloochent of afstaat. « De ouderlijke macht ligt buiten de handel, aangezien zij de staat van de personen en van de openbare orde betreft. De ouders zullen dus de prerogatieven waarvan zij drager zijn, niet kunnen vervreemden of ruilen, hetzij voor het geheel, hetzij voor een deel (Kluyskens: Beginselen van Burgerlijk Recht, 7e deel, blz. 533; Verbreking, 6 November 1879, Pas. 1879, I, 400).

De ouders die gebruik maken van artikel 14 hebben niets gemeens met deze tegen dewelke het 1e hoofdstuk der wet reageert om hen de ouderlijke macht geheel of ten dele te ontnemen, ontzetting die overigens aan de bevoegdheid des kinderrechtser ontsnapt, maar tot die der burgerlijke rechtbank behoort op van ambtswege ingeleide vervolgingen, ingesteld door het Openbaar Ministerie.

Tijdens de Kamerdebatten werd er door de rechtsgeleerden belang aan gehecht de juridische aard van dit « verzoek » te bepalen. De heer Minister aanzag het als « een soort van machtiging » door de ouders aan de rechter vergund. Deelt men deze opinie en leeft men de tekst van artikel 184 van het Burgerlijk Wetboek na, zo stelt men vast dat die « machtiging » zich aanpast bij de lastgeving, deze een handeling zijnde waardoor een persoon aan een ander de macht geeft om iets voor de lastgever, in zijn naam te doen.

Dit verdrag komt slechts door de aanneming tot stand.

Wel is waar, in het onderhavig rechtscomplex kan de lastgever de verleende macht niet meer herroepen door opzegging naar goedgevallen. Hij vermag alleen, doch te allen tijde, de wijziging of de intrekking van de verleende maatregel te vorderen.

De inwilliging zijner vraag hangt nochtans uitsluitend af van de mening van de lasthebber, die

oordeelt of er gronden zijn welke het geval rangschikken onder het bereik der wet. Zo moet dan ook, altijd volgens dezelfde theorie, het verzoek zonder gevolg blijven indien het ingetrokken wordt door de vader alvorens de rechter een der maatregelen, voorzien bij artikel 13, par. 2 en 3, getroffen heeft.

Om deze zienswijze te bestrijden, dewelke op heden door de rechtspraak algemeen wordt gedeeld, zou men zich nu te vergeefs beroepen, zoals weleer een vonnis van de kinderrechter van Brussel (18 Juli 1813, Pas. 1914, III, 17) en een arrest van het Beroepshof van Luik (1 April 1914, Pas. 1914, II, 287), op de schikkingen van artikel 2 der wet van 17 April 1878. Het geldt hier immers geen klacht maar een verzoek, de aangewezen feiten geen misdrijven zijnde, geen strafrechtelijke straffen kennende uitlokken, en de door de wet voorziene maatregel — volgens haar opvatting — geen straffen zijnde en dan ook niet onderhevig aan genade, amnestie en herziening in de zin van artikel 443 van het Wetboek van Strafvordering.

De wet houdt zich niet bezig met de vorm van het verzoek. Zij is uiterst karig aan regelen van procedure, « ofschoon de trage en plechtige pleegvormen van het gerecht de onschuld vrijwaren en dikwijls het enigste middel zijn om de waarheid te ontdekken » (J. Thonnissen: Constitution Belge annotée, nr 37). De wet wil de taak van de rechter niet bemoeilijken en zijn actie niet stremmen. Zij stelt overigens haar volledig vertrouwen in zijn punctualiteit en in zijn plichtsbesef.

Het verzoek zou dus ook wettig mondeling kunnen geschieden, ab irato, doch de loffelijke gewoonte heeft zich algemeen uitgebreid, ter zitting, als de zaak voor de rechter wordt blootgelegd, het verzoek te laten bevestigen wanneer er in wordt volhard.

Het moet tot de rechter worden gericht, spontaan en voorwaardelijk, daarvoor niet onbeperkt, en de feiten aanduiden waarop het steunt. Een verzoek ingegeven, uitgelokt of afgedwongen door de gerechtsdienaren of door de afgevaardigden of de assistenten beantwoordt niet aan die vereiste. Het komt er hier immers niet op aan, zelfs met de beste inzichten, artikel 14 te misbruiken om moeilijke familietoestanden te verhelpen of een strafrechtelijk onderzoek met de « aanklacht » der ouders te bekronen. Ook dat punt zal dus zeker aan de doorzichtigheid en de stiptheid des rechters niet ontsnappen.

Hij zal er zeker ook aan houden te weten of de ouders met genoegzame kennis van zaken en in volle vrijheid op zijn tussenkomst beroep hebben gedaan, of hun vraag gegrond is, niet uit de boze, niet lichtzinnig maar gemeend en onvermijdelijk. Gewis werd artikel 14 tegenover de moreel verlaten kinderen niet uitgevaardigd juist omdat zij moreel verlaten zijn door hun ouders.

Reeds erbarmelijk genoeg is hun lot zonder dat zij daarenboven door een gerechtelijke uitspraak nog worden geschandvlekt, hun leven door. Kinderverlating is hier slechte behandeling, misbruik van gezag of erge nalatigheid in het vervullen van hun wettelijke verplichtingen, de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van hun kind in gevaar brengende, en dient door de kinderrechter aan het Openbaar Ministerie te worden gemeld. Niet zulk verlaten kind, maar wel die ouders behoeven rekenschap te geven.

De rechter die zo handelt heeft ontzag voor de rechtvaardigheid en eerbied voor de wet.

Men moet daarenboven nog veronderstellen dat de twee volgende overwegingen in zijn beraadslagingen een allereerste plaats zullen innemen. Welke zijn *hier* de feiten die tot zijn jurisdictie behoren? Welk uitwissel zullen de maatregelen waarover hij beschikt op *dit* kind hebben dat vóór hem verschijnt?

Reeds hoger hebben wij aangestipt dat de wet de oude legaliteitsbeginselen der strafbaarstelling en met haar de zekerheid van gebod en verbod, verworpen heeft. Zij heeft dus ook geen concept afgekondigd van het « algemeen gestandaardiseerd wangedrag noch van de type der onbuigzaamheid, noch van beider gemeenschappelijke maatstaf van zwaarwichtigheid ».

Hieromtrent nochtans schijnt men in de tekst enige nuttige aanduidingen aan te treffen en wel in de graad der reactie dewelke zij doen ontstaan, met name de ernstigheid, dit is de belangrijkheid der reden van het ongenoegen dat zij verwekken.

Zulks is nochtans slechts de moeilijkheid verplaatsten zonder ze op te lossen. Immers, de reactie bij ouders, voogden en vreemden is niet gesteriotypeerd dezelfde. Hun wederzijdse verhoudingen en belangen zijn meermaals tenemaal verschillend. Reeds die van de vader en van de moeder gelijken niet aan mekaar. Anderen zijn beïnvloed door meerdere en machtige factoren eigen aan ieder gezin en opvoeding, aan ieders opvatting en vooringenomenheid, aan ieders gedachten en gemoedelijkheid, prikkelbaarheid, aanpassingsvermogen of zenuwachtigheid, aan ieders levensbeschouwing, aan verre uiteenlopende stoffelijke omstandigheden, inwendige of uitwendige oorzaken en behoeften.

En dan nog berust zo vaak de opneming op misverstand, vergissingen, verkeerde of onopgehelderde uitleggingen in plaats van nuchtere objectieve redenen.

Zulks is slechts een aspect van het geduchte vraagstuk dat de rechter op te lossen en te doorpeilen heeft in de innige omgang van het huiselijk leven.

Herhaaldelijk, tijdens de discussie in de Senaat, eiste de woordvoerder van de Regering dat « de rechter zich met tact, met goedheid en geduld over de tengere en geheimzinnige ziel van het kind buigen zou, zoekende naar het gevoeligste plaatsken. Zo moest hij pogen door de lichtste toenadering, een herinnering, een zoet woord, zijn vertrouwen te winnen en het tot het goede te trekken, alsdan keus doende in de maatregelen over dewelke hij beschikt » (Pasin. 405). Die woorden strekken grotelijks de Minister van Justitie tot eer. Zij verwerpen de theoriën nog wel eens in gebruik van « hard tegen hard en van zuiver wetenschappelijk experiment ».

Ook die goede pogingen moet de rechter dan persoonlijk ondernemen, terwijl hij zich zelf kennen en alle vooringenomenheid verbannen moet.

Al deze verwikkelingen en moeilijkheden ontsnappen aan de doorzichtigheid der Kamerleden niet en er werd door hen met inspanning naar stipte richtlijnen gezocht. Zo kunnen wij nagaan dat de heer Minister van Justitie zelf de minderjarigen aanduidde dewelke tot de bevoegdheid van de kinderrechtbank kunnen behoren eens het ouderlijk verzoek tot beteugeling ingewilligd.

« Het zijn wel die ondeugenden die aan hun ouders de zwaarste redenen van misnoegen geven... die verstokte deugnieten tegenover dewelke een eenvoudige vaderlijke beslissing zonder sanctie blijven zou... die minderjarigen wier wangedrag, wier onbuigzaamheid, wier bedorvenheid van die erge aard zijn dat er gevaar bestaat voor hen en voor anderen ze in het verkeer te laten. »

Het is voor minderjarigen van die soort dat artikel 14 in het wetsvoorstel is nedergeschreven (Pasin. 327). Voor hen die de openbare orde storen (idem). En voor hen, voegde de rapporteur er aan toe, « welke door en door slecht zijn, waarmede men niets meer kan doen, waarvan de vader in het geheel niet meer meester is en tegenover dewelken de macht moet worden verleend zich tot de rechters te wenden ten

einde een strafrechterlijke beslissing te bekomen, opdat zijn vaderlijk recht geëerbiedigd worde» (Pasin. 328).

Het tuchtrecht van de vader was ruimschoots verzekerd door het Burgerlijk Wetboek en die laatste opmerking kwam dus ten onpas. Daarentegen verwerven de toelichtingen en de terechthijzingen van de Minister, op zulke stellige en plechtige toon afgekondigd, de kracht van een bindende wettekst.

Wie kan betwisten dat zij in geweten niet dwingen, zo bij de vorderingen van het Openbaar Ministerie als bij de motiveringen der rechtspraken bij artikelen 13 en 31 der wet voorzien? Ejus legem interpretari cujus est condere.

Luidens die ministeriële directieven moeten dus de opstand en het bederf van het kind in zulke hoge mate onbuigzaam en besmettend zijn, dat het wezen hetwelk ze vertoont een zo geweldig gevaar daartelt van wanorde, zedelijke bezoedeling en bemorsing, dat het als «asociaal» uit de gemeenschap dient te worden verwijderd.

Integendeel weegt dit gestrengte verdicht niet op al wat voorbijgaand is en lichtvaardig, eigen aan de zwakheid, de onwetendheid, de onervarenheid, de achteloosheid, de afhankelijkheid zelf der jeugd, aan de disgratie van de «ondankbare ouderdom».

Het vertrede dus niet (spijs somnige rechtspraak) wezentjes van acht, negen, tien of elf jaar, die lui zijn, onbeleefd en kolen gaan ziften op het stort... die gedurende een halfé dag achter de haag liepen, enig klein geld te huis ontnamen om te snoepen... die wederspanning zijn en ruw, en durven liegen... die tegenstribbelen, onbeschoft zijn en vruchten uittrekken in het veld... het tienjarig meisje dat bij haar vader niet verblijven wil, zich onbeschaamd aanstelt omdat een vreemde vrouw in huis verkeert... noch zulke knaap die met lucifers speelt papier doet branden en wat geld verdoezelt... die ruzie met zijn broeder maakt en het met een steen kwetst... die zijn kleren verscheurt alsook een paar laken... die ongehoorzaam is, niets doet op school, altijd wordt gestraft en liever op straat loopt...

Het vertrede evenmin de ouderen, die doorgezonden werden uit een fabriek... die hun betrekking verlieten... die naar de cinema lopen zonder verlof... die danstenten bezoeken en de school hebben verzuimd... die soms moeder's geld opdoen in zoetigheden in plaats van brood te kopen... die aan hun patroon geen vol-doening geven... die het huis eens hebben verlaten, meermaals met meisjes worden gezien... die hebben overnacht... die in het bezit gevonden werden van ongeringde reisduiven, enz., enz., want de opsomming is niet volledig... helaas.

De kinderrechtter is ontslagen het initiatief te nemen van de vervolgingen. Zijn jurisdictie fungeert uitsluitend hier, bij het neerleggen van het verzoek, elders, wanneer de zaak regelmatig vóór haar ahangig wordt gemaakt. Het behoort hem evenmin, zonder de perken van zijn ambt te overschrijden, algemene preventieve maatregelen te treffen noch raad te geven.

* * *

Welke zijn nu, naast haar verdiensten, de bedenkelijke gevolgen die de internering voor dat kind medelepen zal?

Wijst de ervaring niet op haar zo menigvuldige donkere schaduwzijden, en heeft men sedert lang geen talrijke ficties moeten prijsgeven?

Volgens sommigen is zij de bron van een werk van

zedelijke opbouw, volgens menige anderen, van verwoesting.

Hoeveel hervormingsbewegingen werden er niet ondernomen tegen het principe der vrijheidstraf, waarop in ons land het ganse strafstelsel steunt. Het ene regime na het andere werd door de wetenschap op een schild getild en daarna, in haar naam, verloochend en verguisd. In een rijpelijk overwogen artikel in de «Revue de Droit pénal», 1949, blz. 257 — verschijnende onder de titel van «Peut-on empêcher le criminel de naître» — toont de heer Roux, Raadsheer in het Frans Verbrekingshof, in naam der nieuwe klassieke school aan, hoe ellendig de reeds zolang in toepassing zijnde repressie-systemen op de verbeterings- en aanpassingsvermogens van de veroordeelde integraal inwerkende, mislukt zijn. In naam derzelfde strafrechtskunde wordt hier te lande op misdadigers, schuldig aan aanslagen op de uitwendige veiligheid van de Staat tijdens de laatste oorlog, het «Self-government regime» geëxperimenteerd; dit is: «los van alle banden achter de gegrendelde ingangspoort des gevangs, en grote dosis moderne comfort en aantrekkelijkheden», in afwachting dat de formule in voege treedt van «la prison sans barreaux». In Engeland strekt men terug de hand uit naar de geselroede.

Noch de steun, noch de raadgevingen der constructieve gestelselde kennis van het strafrecht bieden zekerheid.

* * *

Het rechterlijk bevel dat de opsluiting uitvaardigt, is in de ogen der wet van zulkdanig gewicht dat zij het doet voorafgaan van grondige voorlopige onderzoeken en provisionele maatregelen. Zij moeten de rechter degelijk in de gelegenheid stellen de werkelijke toestanden te benaderen met hun mogelijkheden en behoeften, opdat hij zich, met volle kennis van zaken kunne vergewissen en bezinnen.

Hieromtrent was de bezorgdheid van menige Kamerleden zo groot dat zij voorstelden van en aandrongen om de magistratuur te doen bijstaan door geneesheren, leermeesters en familieraden.

Die zaken vergen overigens van de rechter diezelfde zorg dewelke hij aan de bewaking zijner eigen belangen hoeft te besteden. Heeft de vader hem in werkelijkheid zijn kind niet toevertrouwd?

Laat ons nu toegeven dat het vonnis, zich afkerig tonende der grootste gestrengheid, de minderjarige niet ter beschikking der Regering heeft gesteld in een tuchtschool van de Staat (hardste verbeteringsmiddel, alleen tegenover de te diep bedorven kinderen des gerechts gewoonlijk voorbehouden), maar hem heeft verwezen naar een private of naar een Staatsinstelling.

Doch ook hier komt onvermijdelijk de jeugdige veroordeelde in aanraking, zijde aan zijde, in kameraadschappelijk verkeer, dag in dag uit, maanden of jaren lang met die kinderen, soms ouder dan hij, dewelke 's rechters eigen uitspraken schuldig hebben erkend aan grotere bedorvenheid en aan boosaardigere opstand, of aan dieft, aanslagen op de zeden, aansrandingen, aan landloperij, aan loense handelingen en bedrijven leidende tot prostitutie en criminaliteit.

Allen zijn daar, onder éénzelfde dak in serieën vergaderd, opgepikt in alle hoeken van het land, in de kleinste en meest verachterde gehuchten zowel als in het centrum en de buitenwijken der modernste steden.

Zij zijn aaneengekleusterd door dezelfde maatregelen, dezelfde tucht, en weldra door het eendrachtig instinct van tegenkanting en zelfverweer.

Wie zal daar het kind dat, herhalen wij het, alleenlijk zijn ouders heeft misnoegd, beveiligen en verdedigen tegen besmetting en slechtheid dewelke het belooeren, omringen en bestoken als een geheimzinnige, gluiperige of uitdagende vraatzuchtige vijand, reeds bij het overschrijden van de drempel van het verbeteringshuis?

«Het quaet wint alle tijt en kankert dieper in» weerbarstig aan de vinnigste waakzaamheid, de strengste discipline. Het trotseert de ieverigste toewijding zelf.

Hier ook, in de behandeling van de jeugdige misdadiger, schiet de penitentiaire wetenschap te kort en het cruciaal vraagstuk van de afzondering blijft onopgelost.

Haar idealistische theorieën aan ieder boosaardig kind zijn eigen opvoeder, zijn eigen bewaker, zijn eigen gesticht, zijn eigen rechter, zijn eigen aangepaste maatregel liggen buiten de sfeer der verwezenlijkingen en van 's lands geldmiddelen.

De ene na de andere halfslachtige en kostelijke proefneming levert geen uitslag op.

De h. Minister van Justitie handelende over de dwalingen en de missingen van het oude wettelijke stelsel, vroeg zich in vertwijfeling af: «welke verbeteringsmethoden heeft men op die jonge wezens toegepast? Hoe verlaten zij de gevangenis waar zij opgesloten zaten naast de cellen van recidivisten en gewoontemisdadigers? Wat zullen zij thans nog schromen op de weg van het kwaad?» (Pasin. 318.)

Toen reeds heeft men in de Kamer aan de redenaar opgeworpen dat het wetsontwerp zelf aan die critiek niet ontsnapte daar art. 30 de inhechtenishouding in het gevang wel gedurende 2 maanden voorschrijft, wel is waar in gevallen van volstreckte noodzakelijkheid en bij hoogdringendheid. Het principe blijft toch gehuldigd.

Doch aan de bekommernissen die de wetgever van 1912 kwelden omwille de aangewende ontoereikendheid van het oude regime en die hem aanzetten, bij ons, een onbekende rechterlijke instelling in te burgeren omdat zij in vele vreemde landen zulke grote bijval verwierf, aan die bekommernissen kan de Kinderrechter zich evenmin onttrekken wanneer hij een harer maatregelen treft.

Immers de ondervinding leert dat evenmin als wel eer, het kranke lid, na de internering, altijd niet volkomen genezen in de Maatschappij wordt wedergezonnen, maar dikwijls definitief verkankerend, als een wezen tot hervalling gedoemd (Verslag aan de Senaat — Pasin. 395).

Wij spraken van uitbesteding van het kind in private of Staatsgestichten. Dringt dezelfde, om niet te zeggen nog grotere omzichtigheid zich niet op bij het toevertrouwen aan gewone particulieren?

In het algemeen voelen de rechters zich minder geneigd hier de voorkeur aan te geven, tenzij het hun alzo mogelijk is het kind onder de hoede te stellen van een familielid hetwelk al de gewenste voorwaarden biedt.

Daarenboven is de internering een leed. Wel is waar worden de door art. 13 voorgeschreven maatregelen niet als straffen betiteld en kunnen zij het op juridisch gebied ook niet zijn zonder met de Grondwet in wrijving te komen en het onderzoek naar het onderscheid onmiddellijk terug in voege te brengen.

Tevergeefs hebben de redenaars der Regering met de meeste ernst, met al hun talent en met al hun gezag bevestigd, dat de straffen afgeschaft waren; noch hun overtuiging noch hun argumentering vonden ingang bij een groot getal voorname aanhoorders.

«De naam alleen is veranderd en de zaak gebleven.

Het blijft een opsluiting!» zo riep de h. Volksvertegenwoordiger Royer uit. «Tussen gevangzitting en internering in een verbeteringshuis bestaat er weinig verschil» voegde de h. Huismans er later aan toe (Pasin. 317, 352).

De wet, in deze voorschriften, is nochtans consequent met de positivistische opvattingen waarop ze gegrondvest is.

Wel degelijk, volgens haar «terminologie», zijn de maatregelen van sociaal verweer verwekt door sociaal gevaar, geen straffen in de strafrechterlijke zin maar aanpassingsmiddelen, opvoedingspractijken door het werk, zielsverzorgingen, verbeteringsmethodes, maatregelen van bestuurlijke aard, waarop de asociale aanspraak maken kan als op een voorrecht.

In een merkwaardige studie, dewelke in het begin van het jaar onder de naam van Doctor Juris Gausenberg, advocaat te Genève, in de «Revue de Droit pénal» (Februari 1950, bl. 493), verscheen, wees de zeer onderlegde schrijver op de ongehoorde buitensporigheden tot dewelke de hedendaagse Italiaanse positivistische school zich gedreven voelt, en wel de ngering van het leed, de schrapping uit het wetboek der woorden: misdrijf en straf bij gebrek aan juridische betekenissen en de vervanging er van door anti-sociale concepten!

Wat het «ongenoege» van het asociale wezen betreft dat het ondervinden zou gedurende de termijn van aanpassing, «dit weegt niet op tegen de voorname der prerogatieven van het sociaal verweer»!

De kinderrechter is omschanst door de hardheid en de bitterheid des levens. Hij ziet en hoort hoe smart en lijden het doorwoekeren, hoe noch jong noch oud worden gespaard. Hij is bij uitmuntendheid de vertrouweling der ellende. Hij kent haar naam, haar taal, haar wezen en haar gewrocht. Zij is geen goocheltuig voor hem... van op zijn zetel heeft hij te veel smartelijke tonelen bijgewoond.

Zijn functies zijn zo verheven, juist omdat zij vaderlijk en beschermend moeten zijn.

Redenaars, juristen, artsen, volkstribunes, zakenlieden, gewikkeld in het tumult van de dagelijkse strijd tegen de wederwaardigheden van het bestaan, mannen van woord en van daad, wijzen en realisten zoals Woeste, Mechelynck, Vandervelde, Royer, Van Marcke, Le Keu, Winer, Persoons, Hubin, en meer anderen, hebben zich bij het absurde niet kunnen nederleggen. De vernuftige en ingewikkelde stelsels der Regering met de uitvorsingen der positieve school verwerpende, sommige in de gemoedelijkste en bitsigste termen, hebben zij, in het rechtelijk positivisme, de onbeperkte alleenheerschappij van de Staat aan de kaak gesteld. Voor hem was en bleef de internering positief en ontegensprekelijk een leed en een straf, een onterende straf, en wel onbepaald van duur, een der wreedste in voege, op zwakkelingen toegepast, daar in hun totale afhankelijkheid hun de hoop op verlossing is ontzegd, de hoop die nog sterker is dan de vrees... «Internements afflictifs et infamants» zoals de betreurde h. Heupgen, kinderrechter te Bergen, ze in zijn schriften kenmerkte.

* * *

Eens komt er een ogenblik in het bestaan van de verbolgen huisvader, hoe groot ook zijn levensbekommelingen of zijn verstrooinissen wezen, of zijn onverschilligheid of zijn vrel, of zijn eigen voldoening na het stellen zijner daad van gezag... eens komt het ogenblik dat hij de afwezigheid van zijn kind aan de haard opmerkt, al ware het alleen omdat het huiselijk budget zwaarder en zwaarder wordt belast en er meer

en meer behoefte is aan steun. Voor hem ook bestaat art. 203 van het Burgerlijk wetboek.

Doch voor de grote massa onder hen — de brieven uit de bundels getuigen daar van — blijft de verbanning van hun kind omdat zij ze hebben uitgelokt, een open wonde in de lenden dewelke immer snerpender wordt naar gelang de maanden en maanden vervliegen.

Immers, «de Schepper heeft het hart der ouders met zulke aandoenlijkheid verrijkt dat natuurlijkerwijze het weedom van hun kroost hun gevoeliger en smartelijker is dan hun eigen leed en dat zij verkiezen hen het leven te laten dan hen te overleven».

Zo valt het de goede huisvader van familie op hoe druk en onrust op het wezen zijner huisgenoten te lezen staan. Het is of hij hoort het zwijgend verwijt dat hijzelf de oorzaak is van de ramp, om te streng te zijn opgetreden, om zich te toegevend te hebben getoond, om niet onverpoosd genoeg ergernis en bederf van zijn zoon te hebben afgeweerd, zelfs dit euvel niet hetwelk de maatschappij zo goedwillig openlijk duldt, die «samenzwering der ontucht» dewelke in de Senaat maar alleenlijk werd aangeklaagd «Pasin. bl. 409».

Zijn hart breekt onder die last; hij reikhalst naar de terugkeer, en al wat hem omringt spoort hem aan, stuwt hem vooruit, opdat hij zich, als een afgezant der familie, tot de rechter wende en dezes gemoed verdedere. Met de hevigste spanning wacht men zijn terugkeer af.

Zo hevig ook tracht het kind naar de zijnen van uit zijn eenzaamheid, zijn kwelling, zijn angsten, zijn schande en zijn verlatenheid. Het wordt aangetast door heimwee naar het ver verwijderde vaderlijk huis. Hopeloos, achter de hoge muren van zijn «veiligheids-oord» telt het de dagen, de maanden en de jaren, en de tijd vliedt heen met zijn jeugd, in de doffe slenter van zijn verengd en eerloos bestaan (sic. V. v. Marcke, Pasin. bl. 322). Alles blijft onveranderd tot wanneer, wachters moede en door de wreedheid van zijn vader teleurgesteld het in vertwijfeling verzinkt, verbitterd zijn hart sluit, verbasterd en ontaard.

Dit leed van vader en kind, zo vaak tentoongespreid in de aandoenlijkste schriften, zijn geen methodische ficties, maar brokken uit het lijdensleven... Hoe jonger het kind van jaren is, hoe minder diep ook zijn onervarenheid zijns vaders gemoed dan ook kwetsen kan... hoe uitrekbaarder nochtans de straf... «Het is wel verstaan» vroeg de h. volksvertegenwoordiger Mabilie «dat de meerderjarigheid een maximum-termijn is». De Regering verstrekke hierop een bevestigend antwoord (Pas. 328). Een maximum... Gewis omdat alsdan zo gezegd, een wettelijk vermoeden intreedt volgens hetwelk het bereiken der opvoedingsperiode van het mensenleven, automatisch alle anti-sociale germen in het jarig geworden wezen heeft gestikt, de psychoterapie haar heilzaam werk hebbende volmaakt, de «sociale rijpheid» verwezenlijkt zijnde !...

Dit reeds zo wreed en louter empirisme houdt zelfs geen stand tegenover de delinquerende jeugd wier internering vatbaar is voor langere verlenging (art. 22), terwijl de wet in haar art. 24 voorschrijft, en ditmaal in algemene termen, dat de vroegere gevaarlijkheid van het element aan de rechterlijke overheid zal worden geseind (ter kennis worden gebracht) in geval van nieuwe vervolging.

* * *

De toestanden hierhoger geschetst — onvermijdelijke gevolgen zijner draconische sancties — konden

dan ook de wetgever niet ontgaan. Daarom heeft hij zelf een correctief voorzien en zulks in de brede termen van art. 31, als ware het om nog tastbaarder te maken dat het «maximum» van de interneringsduur, geenszins de algemene regel is, maar wel een uitzondering.

Het luidt dat te allen tijde het O. M. de minderjarige, de ouders, de voogden of de personen die voor het kind moeten zorgen, een aanvraag aan de kinder-rechter kunnen richten opdat hij de maatregelen intrekke of wijzige of, binnen de perken der wet, handele ten beste van de belangen van het kind.

De aanvraag is aan generlei vormvereiste onderworpen. Het volstaat dat zij het verlangen uitdrukke de maatregel te zien intrekken.

Zij kan mondeling geschieden, ook ter zitting. Het kan zich immers voordoen dat de kinder-rechter — in het bezit der vraag tot bestraffing — het wijselijk heeft geacht voorlopig de toestanden ongewijzigd te laten en dit gedurende maanden, zodat het kind onder de vrees blijft van zijn vonnis. In meerdere zulkdanige gevallen heeft zich een ganse ommekeer in de gedraging van de minderjarige voorgedaan. De fout is beleden en vergeven, het ongelijk hersteld, de onrust verdwenen en het leven terug normaal geworden. Van de vraag tot betuhtiging wordt vóór de rechter afgezien en afstand er van door deze ingewilligd op voet van art. 31 daar een aanhouding, die gans een gezin in verdriet en schande zou storten, noodlottig wezen zou voor de minderjarige zelf.

De aanvraag tot wijziging wordt dus tot de kinder-rechter gericht en normaal is het de magistratuur die de opsluiting heeft bevolen dewelke verzocht wordt ze in te trekken.

Zulks kan zeer kiese toestanden verwekken, de rechter dwingende censure op zijn eigen beslissingen uit te oefenen en die te verbeteren.

Meer-psychologisch en rechtmatiger gaat de wetgever te werk wanneer het gewone zaken van voorlopige invrijheidstelling geldt. Dezelfde instantie heeft aldaar niet te kennen over de gegrondheid der redenen tot aanhouding. Zelfs daar waar de bescherming der Maatschappij tegen de aanslagen van abnormalen en gewoontemisdadigers op het spel staat, wisselen de verschillende gerechtscolleges zich af bij de inobservatiestelling en de internering. De invrijheidstelling wordt niet aan de rechtbank evenmin als aan het Hof aangevraagd maar wel aan commissies bij elke psychiatrische afdeling ingesteld.

De hier besproken wet van 15 Mei 1912 heeft haar procedure op een gans andere hoeksteen opgebouwd met aan de kinder-rechter het monopolie te verzekeren der heropvoeding, der bewaking en der behoeving van de minderjarige die vóór hem verscheen.

Altijd onder hetzelfde impuls der heilzaamheid van zulk «dirigisme» kon noch het recht van beroep, noch het recht van herziening worden toegestaan; zulks overigens is logisch en fataal eens dat de wetgever zich laat beheersen door de onbeperkte macht van zijn oppergezag. «sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas».

Het verslag aan de Kamer, handelende over die privilegiën, drukt zich onbewimpeld hierover uit: «Wij sluiten ons aan bij dit amendement der Regering door de Duitse wetgeving geïnspireerd die geen verhaal gedooft tegen maatregelen van opvoeding in het voordeel der kinderen getroffen, (verslag aan de Kamer — Algemene beschouwingen Pasin. 275).

De Regering durfde nochtans de spottende en bit-sige weerstand der Volksvertegenwoordigers niet tar-ten. Art. 32, het algemeen recht van beroep regelende werd gestemd, en daarna, op haar beurt, de herziening

dewelke wij hier in art. 31 bespreken.

De absolute en voortdurende afhankelijkheid van het kind van de zelfde rechter zowel op juridisch als op bestuurlijk gebied, staat te dicht bij de onderjukking opdat er hier nog voor hem plaats overblijve voor de brede ontplooiing van een effectief verdedigingsrecht.

Van de magistraat zelf wordt er een bijna bovenmenselijke soepelheid vereist om openhartig aan de gegrondheid zijner eerste motiveringen te verzaken en zijn beslissingen te ontzenuwen. Ook zijn het zij die in het gedrang komen en hij die vonnissen moet is de tegenpartij en de tegenstrever.

Dergelijke onhebbelijke verhoudingen die op bestuurlijk gebied ontstonden bij het indienen van bezwaren (de administratie, de geschillen, in dewelke zij als partij betrokken was, beslechtende als rechter), golden als machtige grieven, bij de bespreking van het wetsontwerp houdende de instelling van een Raad van State. Ten einde ze uit te delgen, schiep de wet van 23 December 1946 de afdeling Administratie, dewelke dient van beredeneerd advies of uitspraak doet bij wijze van arrest in voorziene gevallen, dit alles, volgens een rechtspleging dewelke zij nauwkeurig regelt.

Art. 31 der wet laat de rechter toe, te allen tijde, van ambtswege, spontaan, de maatregelen, die hij heilzaam en noodzakelijk heeft geacht, te niet te doen, doch zulks geschiedt zelden. Het kind beschikt over hetzelfde recht, doch dit recht is niet beschermd. De wet bedient zich van dezelfde woorden « te allen tijde » wanneer zij de termijnen regelt binnen dewelke de ouders de intrekking der getroffen maatregelen mogen aanvragen. Zij ontleent ze overigens aan de schikkingen die, ten overstaan van het gemeen recht de voorlopige hechtenis ordenen (art. 7 wet van 29 Juni 1899).

Welk jurist zou zich veroorloven tegen zulke uitdrukkelijke teksten in te gaan om het vergunde voordeel zelfs in het minste te beperken?

Mogelijk misbruik, stoornis in de regelmatigheid der rechterlijke diensten of in de bevruchtende actie der getroffen dispositiën, gelijken op armzalige theoretische voorwendsels.

Immers de duur der straf is onbepaald, zo weze het het getal der rekwēsten het eveneens.

De rechter is de dienaar der wet. Wie beeldde zich ooit in dat zijn eigen voldoening ooit de voorrang op zijn plichtvervulling kan verwerven?

Indien de ouders hun aanvraag moeten verdagen tot op het ogenblik dat hun kind de meerderjarigheid bereike uit vrees de goede uitslag der opsluiting te krenken, waarom werd hen dan zulk recht door de Kamers toegestaan?

Al die beschouwingen zijn verder overbodig; de wettekst is formeel, en aan de bevolen ambtsplichten die er uit volgen onttrekt zich dus de rechter niet zonder onder het bereik te vallen der voorschriften die de rechtsweigeren aanbelangen.

Er bestaat rechtsweigeren wanneer de rechters weigeren de rekwēsten te beantwoorden (art. 506 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering — art. 258 van het Strafwetboek).

Een arrest dd. 20 October 1949 door uw Hof geveld onderlijnt breedvoerig die gewichtige grondregel wanneer het een vonnis van de kinderrechter van Brussel dd. 8 September 1949 verbeterde, dat hem had miskend en voorhoudt: « dat die uitspraak ten onrechte de vraag tot herziening verwerpt door de Procureur des Konings in het voordeel der minderjarige ingeleid, onder voorwendsel dat de termijn van drie jaar niet

verlopen is sedert de beslissing door de rechter genomen op 28 April 1948, beslissing luidens dewelke hij de minderjarige, bij wijzigende maatregel, aan de groepering der instellingen van de Staat te St. Servais toevertrouwde »;

« Dat te allen tijde het Openbaar Ministerie vermag van de kinderrechter te vorderen de maatregelen te wijzigen dewelke hij in het voordeel ener minderjarige genomen heeft, en uitspraak te doen over de maatregelen aan dewelke men deze behoort te onderwerpen »;

« Dat de Procureur des Konings de minderjarige gedaagd hebbende, alsmede de burgerlijke verantwoordelijke partij om voor dit kind te verschijnen, ten einde te horen beslissen of het behoren zal de maatregel te verlengen of niet tegen haar genomen en aan dewelke zij onderworpen blijft, dat die vordering gesteund op art. 31 der wet ontvankelijk is en gegrond ». (In zake Van I...).

De wet bepaalt geen termijn binnen dewelke eens het verzoek ingediend, het verhoor dient vastgesteld, doch art. 64 houdt voor dat de bepalingen betreffende de vervolgingen in boetstraffelijke zaken van toepassing zijn op de rechtspleging bedoeld bij het IIe hoofdstuk van deze wet, behalve de door haar voorziene afwijkingen.

« Onze onderhavige wet wijkt van het gemeen recht niet af » verklaarde de h. Minister van Justitie « dan wanneer zij het uitdrukkelijk doet; daar waar zij de algemene wettekst niet wijzigt blijft deze van toepassing ». (Pasin. 359).

Liet men zich hier leiden door het reeds ingeroepen art. 7 handelende over een gelijkaardige stof van voorlopige invrijheidstellingen, dan merkt men op dat binnen de vijf dagen der overlegging van het verzoekschrift over dezes verdienstelijkheid moet worden beslist.

Zou dus zekerlijk tegen de geest der wet op de kinderbescherming inwerken, de rechter die de vraag om vrijheid niet met de grootste spoed voor zijn jurisdictie aanhangig maakt en zijn uitspraak abnormaal lang verdaagde ?

* * *

Nu verschijnt dus het kind opnieuw naast zijn vader vóór de rechter. Er gaat worden beslist ten beste zijner belangen. Zijn belangen, dit betekent dat alle andere interessen radicaal buiten het gedrang blijven moeten... hoe menigvuldig en waardeerbaar zij ook kunnen schijnen.

Vernederend en pijnlijk zijn voor beiden die rechtsvormen. Ook in het oud regime bestonden ze niet. De knaap is nu een weerloos wrakje geworden... het vraagt niet veel tijd zo'n wezentje te breken. Schuchter en stil is het nu, en met vrees richt het zijn blik naar de bewakers die het gadeslaan. De stem zijns vaders is wel gebroken door de aandoening, maar zijn hart is vervuld met optimistische zekerheid. Hoe zou hij zich kunnen inbeelden dat, na zijn berouwhebbende zoon in zijn armen te hebben gesloten, iemand ter wereld bij machte of zo wreed zou zijn hem te beletten zich vrij met hem huiswaarts te begeven en zich te verheugen omdat hij is wedergekeerd.

Zo sterk is zijn vaderlijk gevoelen en zo instinctmatig zeker is hij van de bescherming van de rechter der kinderen, dat hij zijn aanvraag als een loutere formaliteit aanziet, daar het « verleden nu dood en begraven zijnde » de taak des rechters voleind is. Nergens dan in de min begoede volksklassen zijn de banden des bloeds sterker en de stem der Natuur machtiger (Laurent T. IV nr. 375).

Dit zo spontaan en ongekunsteld vertrouwen van deze eenvoudige man roept in het geheugen de hier reeds vroeger aangehaalde tekst terug die voorkomt in het verslag van de h. Colaert de algemene discussie vóór de Kamer inleidende, en die als imperatieve gewetensregel geldt :

« De verplaatsing, de vermindering van het vaderlijk gezag, mogen slechts geschieden in gevallen van volstrekte noodwendigheid en dan alleen nog wanneer er vrees ontstaat dat de gedraging der ouders van die aard weze de zedelijkheid, de zekerheid of de gezondheid van het kind bloot te stellen » (Pasin. bl. 260).

De nieuwe wetgeving vergt dat het schuldboek worde heropend, dat de vroegere fout ter sprake worde gebracht alsmede het inleidend verzoek om straf van weleer.

Nu geeft de onthutste vader van familie er zich rekenschap van dat alles zich verwickelt, dat vreemden zich hebben bemoeid met het verleden en de toekomst van zijn kind, zijn eigen doen en laten en de handel en wandel van zijn gezin hebben nagegaan en tegen zijn wil opkomen... en dat de rechter hun invloed ondergaat.

Zo rijst het conflict tussen hen op en verscherpt het hoe goedgunstig ook de rechter die kiese debatten leide. De eerste houdt zich aan zijn convictie dat de genade die hij heeft vergund alles uitwist wat tegen hem was misdaan, de tweede hecht zich aan de « opmerkingen der besturen en der werkgevers, en aan de verslagen zijner afgevaardigden; zijn eerste oordeel blijft voor zijn geest.

De vader is niet uitgerust om die redenering te weerleggen en dergelijke getuigenissen te bekampen. Ter zitting verschijnt er overigens zelden iemand om uitleg te geven of de gezegden te bevestigen. Nochtans over de keus van het gesticht waarin zijn zoon werd geïnterneerd werd hij zelfs niet geraadpleegd; de regel die daar heerst en de geest waarin hij wordt toegepast zijn hem onbekend. Hij heeft noch toegang noch toezicht (Pasin. 379). Vanwege zijn kind krijgt hij noch inlichting noch steun, want het beseft met moeite wat rondom hem geschiedt: Welke verantwoordelijkheid heeft hij hier dus te dragen indien er iets hapert aan de « volmaaktheid » die daar wordt vereist. Het is de Minister die de plaatsingen doet inspecteren (oud art. 38) alias « de uitbestedingen in inspectie houdt » (wet van 20 Mei 1949) doch zulks komt hier op neer (volgens de toenmalige minister zelf) dat hij vermag de kinderen in de verschillende staatsgestichten te verplaatsen, doch ze niet in vrijheid stellen noch verplaatsen kan.

De afgevaardigden waarvan wij zoëven gewaagden (soort van bestuurlijke agenten) (Pasin. bl. 332) zonder onderzoeks- of politiemacht (Pasin. bl. 379), zijn wel degelijk de « vertrouwensmannen » der kinderjurisdictie. De rechter duidt ze zelf aan en schaft ze af (Min. Justitie); zij staan onder zijn gezag en leiding « comme un petit état major » (idem). Zij zijn « gespecialiseerd » nu, en « wetenschappelijk » opgeleid. Hun toewijding is thans (spijs de hekel die de toenmalige minister er tegen had (3) (idem) een functie geworden en een middel van bestaan. De artikelen 25, 26, 27 der wet tonen reeds de belangrijkheid hunner plichten voldoende aan, doch zij overschrijden nochtans verre die opsomming. (Min. v. Just. - Pasin. bl. 379). De afgevaardigden slaan de neigingen en het levensgedrag van het kind gade alsook de omgeving in dewelke het verkeert. Zij winnen het advies in van alle overheden, van al de personen en verenigingen met dewelke het in aanraking kwam, tot zelfs met de bezoekers der armen en de behandelende geneesheer.

Eergevoel of schaamte wordt op zijde geschoven en de intiemste geheimen der families ten toon gespreid. Men verkeert onder de indruk, bij het overlezen van menige dossiers, dat het beroepsgeheim zelf niet meer dient te worden geëerbiedigd. Wat op de kap der ouders en van het kind in de steeg de ronde doet wordt opgetekend; wat reeds begraven lag onder het stof der vergetelheid en der jaren wordt opgedolven, de algemene roep motiveert het vonnis. Zulks wordt volbracht zonder dat de ouders het vermoeden, derwijze dat arglist, nijd en haat meermaals vrij spel krijgen om, zich onder het schild der anonimiteit verborgend, de goede trouw der « voorlichters » te verschalken. Men vraagt zich af waarom de regelen van het gerechtelijk debat hier ook niet vereisen dat al die verslagen aan de belanghebbende partijen worden onderworpen voor gebeurlijke terechtwijzing. In al dit bewijsmateriaal zal de rechter de innerlijke kenmerken van geloofwaardigheid en betrouwbaarheid moeten onderscheiden, al wat afdoende is ter zake en onder eed zal moeten worden bekrachtigd, daar het onder zijn wijs beleid is en onder zijn scherp toezicht dat die « familieonderzoeken » worden voltrokken.

Noch in dit beleid, noch in dit toezicht (art. 25, par. 3) ontdekten menige kamerleden de voldoende waarborgen tegen hetgeen zij noemden « die uitgebreide inquisitoriale macht » (Pasin. bl. 330) der afgevaardigden, macht die, volgens hen, niet alleen kind en ouders omklemde en onder bewaking hield, maar tevens van aard was om aan de rechter haar eigen beslissingen voor te schrijven en zich zijn ambt aan te matigen (art. 227 Strafwetboek).

In een zeer gedocumenteerde rede had de woordvoerder der Regering zijn bewondering uitgedrukt voor de « Probation Officers » dewelke in de Verenigde Staten (Pasin. bl. 332), naar ieders hoogste voldoening, fungeerden. Hij toonde aan hoe, volgens zijn verwachting, de afgevaardigden hier te lande, naar hun voorbeeld, innerlijk deel moesten uitmaken der ontworpen « speciale jurisdictie ».

De oppositie nochtans, verzette zich geweldig tegen zulk principe, vreemd aan onze zeden, en de dh. Volksvertegenwoordiger Mechelynck stelde onbewimpeld de vraag of, « in de gevallen bij het hier besproken art. 14 voorzien, en waarin de vader de prerogatieven der ouderlijke macht behoudt », die afgevaardigden zonder dezès toestemming wel over enig gezag beschikken om zich met de opvoeding van zijn kind te bemoeien. (Pasin. bl. 330).

De voorstanders van het ontwerp leken ontsteld; en die judicieuse opmerking gaf aanleiding tot een verwarde discussie. De Regering scheen er geenszins aan te houden hier een net standpunt aan te nemen alhoewel de h. Minister van Justitie toegaf dat « het van zelf sprak dat de rechter zich zou laten geleiden door het gevoelen der ouders en namelijk voor de soort van opvoeding die zij aan hun kind geven wilden ».

Tevergeefs drong de interpellant aan opdat de wettekst « de inmenging der afgevaardigden aan de toestemming der ouders onderwerpen zou, (Pasin. 332) zodat het rechtspunt geen scherp omlijnde oplossing verwierf ».

Wat vaststaat enerzijds is dat de vader die zich op art. 14 beroept, door geen enkele schikking van zijn ouderlijk recht wordt beroofd (iets dat te monsterachtig is om uit te denken), terwijl anderzijds art. 26 der wet van algemene toepassing schijnt, maar dat het behoort tot de paragraaf 3 dewelke de invrijheidstelling onder toezicht regelt.

Volgens de extremistische opvatting, die wij verwerpen, zou de vader aan wie het recht van gratie

werd ontnomen, ook nog een vreemde tussenkomst moeten gedogen dewelke adviezen uitbrengt en voorstellen doet aangaande de opvoeding van zijn eigen kind en zulks in het geniep, en zonder verantwoordelijkheid, zoals hierboven aangeduid.

Indien de wet voorschrijft in haar art. 26 dat de ouders omtrent de toestand hunner kinderen worden ingelicht, dan is die «gunst» welke te danken is aan een amendement, toch van geen sanctie voorzien.

Die inlichtingen moeten slechts op zekere tijdstippen worden verstrekt, alswanneer de afgevaardigden bestendig in betrekking blijven met de minderjarige en hem mogen opzoeken tot zelfs bij de verenigingen en de personen of instellingen waar hij opgesloten zit. Hierop vestigt nochtans de rechter een, bijzonder wakend oog en schrijft beperkenderwijze de uit te voeren plichten voor. Immers mag men niet dulden dat, alswanneer een vader zijn zoon wedereist, dit kind afkerig van hem en van zijn huis worde gemaakt, noch er toe gebracht, tegen dit verzoek in, strijdige verklaringen te ondertekenen.

Wat aan de ouders volkomen wordt gevrijwaard, en wat aan het kind zelf werkelijk moet verzekerd zijn, waar het ook worde uitbesteed, of bij wie, is de eerbied voor hun godsdienstige en wijsgerige overtuiging. (art. 47, wet van 15 Mei 1912).

Dit kostbaar voorrecht staat onder de sterke hoederoude grondwet, de godsdienst daarenboven de zachtste, de machtigste en de duurzaamste prikkel, en hefboom zijnde naar eerlijkheid, deugd en edeler levensvorming.

* * *

Reeds hebben wij het aangestipt, het gaat hier over de belangen van het kind. De rechter, (zo luidt art. 31) kan de maatregelen intrekken of wijzigen, binnen de perken der beschikkingen der wet, handelende ten beste van de belangen van de minderjarige.

Die tekst is gekend, hij is algemeen en zonderling uitrekbaar. Hij omvat zowel de stoffelijke als de zedelijke, de huidige als de toekomstige voordelen.

Hij verschijnt in het Burgerlijk wetboek daar waar de ouders, de scheiding vervolgende, het voorlopig bewind over hun kroost betwisten. Dit bewind blijft bij de man ingevolge art. 267. Het wordt hem ontnomen of in zijn handen ingekort, voorlopig en bij uitzondering, indien de rechtbank of de voorzitter — op verzoek van de moeder — of van de familie — of van de Procureur des Konings — in het meerder belang van de kinderen er anders over beschikt. (Kluyskens, T. IV - n°s 465-466).

Het geldt daar doorgaans stoffelijke belangen, doch hier, de kinderen van art. 14, de prille jeugd zijnde ontgroeid en van laakbaar gedrag zijnde, hebben de morele noodwendigheden de bovenhand.

Daarom beperkt art. 31 hier 's rechters macht, hem alleen bevoegdheid vergunnende voor zoveel hij handelt «binnen de perken der wettelijke schikkingen». Deze beogen uitsluitend en rechtstreeks de amendering van het kind ten overstaan zijner ouders. In diezelfde verhouding dezer verwezenlijking alleen neemt de rechter maatregelen en handhaaft ze, want al het overige lijkt op bijzaak en afwijking, het kind is geen middel maar een doeleind.

Niemand zal dus zijn ambt verwarren met een aanwervings- en plaatsingskantoor hetwelk de onvolwassenen als knechten, meiden of werkgasten uitbesteedt, met recht op postverandering naar gelang dagloon, of heropsluiting in geval van laksheid in de dienst. Evenmin als de kleine of grote voordelen van een werkgever in aanmerking kunnen komen, kan er geen de minste rekening worden gehouden van die der

instellingen; beider belangen, overigens, komen meermaals in strijd met die van hun verpleegden.

Degenen die hun zending met de hoogste graad van toewijding vervullen kunnen meest de aandacht van het gerecht weerhouden, voor de plaatsing van «zijn kinderen».

Wie, op zedelijk gebied, kent beter dan de vader, dan de moeder, de behoeften en noden van hun kind, zijn aanleg en zijn vermogen, zijn wil en zijn gedachten, zijn inwendige worsteling?

Zij alleen doorgronden het en zijn levensgang hebben zij uitgevorst. Het kind is hun maaksel, hun evenbeeld.

Wie zal de vader verdringen om in zijn plaats de toekomst van dit kind, zijn eigen ik, te verzekeren, volgens zijn rang en zijn gewin? Op welke starre begrippen denkt men zich te mogen steunen om zijn vraag af te wijzen, wanneer, beroep doende op hart en rede, hij voorhoudt dat de proef niet voortduren mag, dat zij voldoening heeft gegeven, dat het doel bereikt is gelijk hij het heeft bepaald, dat hij zijn kind zelf leiden en opvoeden zal, dat hij zijn leed niet meer torsen kan, dat hij genade schenkt, dat de verbanning, de vernedering en het knechtschap eindigen moeten.

Hoe dikwerf en met welke klimmende aandrang werd er tijdens de kamerdebatten herhaald «welk voorrecht kan zich hier de rechterlijke verweerdactie aanmatigen; bewust noch onbewust heeft de minderjarige nooit een delict gepleegd waaruit een publiek gevaar voortspruit».

De meest vooruitstrevende positieve utilitaristische stelsels, voor dewelke de naoorlogse geslachten zulke afkeer gevoelen, hebben het ongehoorzaam en onbuigzaam kind niet tussen de Staatsvijanden gerangschikt. Het is een wettelijke machtsgreep die in ons land hun lot aan deze gelijkstelt.

Is het dus het natuurrecht niet dat hier triomferend zijn heerschappij heroveren moet, al ware het maar om de sombere voorzegging te vrijdelen in de Kamer afgekondigd «dat, wanneer de wet zal worden toegepast in haar geest, de macht der familie over haar kinderen verdwijnen zal». In andere woorden «Het kind dat misdoot behoort aan de Staat»!! (Pasin. bl. 374).

Het natuurrecht lijdt geweld maar is onverzettelijk. De natuur is de moeder van het recht (Grotius «*Juris initium a natura deductum*»). Het is een onloochenbaar leidend grondbeginsel, het ideaal der gerechtigheid (Capitant - *Introduction à l'Etude du droit civil* n° 9), datgene wat de gerechtigheid betrachten en bewerken moet. De positieve wetgeving is er de toepassing van; zij is des te deugdelijker naarmate zij getrouwer haar inspraken wedergeeft (Renard - *Droit - Raison - Ordre*, bl. 22 enz.). Dit recht dat niet geschreven is doch dat geprent staat in het diepste van ieders geweten en in zijn verstand (Kant), «wiens stem de zachtste is aller stemmen» (Montesquieu - *Esprit des lois*). *Vera lex, recta ratio, natura congruens diffusa in omnes, constans, sempiterna.* (Cicero, *De re publica*, III, 17).

Men durft niet eens veronderstellen dat de vrijlating van het «geamendeerde kind» vertraagd of geslactofferd worde aan de bedenkelijkheid van het «milieu» waarin het wederkeren zou. Gebeurde dit, zo werd de wet verkracht en het persoonlijk recht op vrijheid van het kind vertreden. Is, uit gewetensbezwaar van de rechter, na wijselijk overleg en grondig onderzoek, de terugkeer van die minderjarige in de huiselijke kring niet geraadzaam, evenmin is zijn opsluiting binnen de muren van een verbeteringshuis,

onder de banden van een rechtsbeslissing onder het gezag van een kinderrechtster en zijn afgevaardigden te billijken.

Het kind behore alsdan aan een familielid te worden toevertrouwd, ofwel te worden opgenomen door de handen der liefdadigheid en zulks door de gebeurlijke tussenkomst ener bevoegde instantie, ontdaan van alle zweem van strafrechtelijk karakter, vrij van al de oneer aan dezer uitspraken verbonden. De tijd der heerschappij van art. 13 is vervlogen en alle verdere gevanghouding of onderhorigheid onder welke vorm ook, worden dan wederrechtelijk en willekeurig (art. 436 van het Strafwetboek en art. 618 van S. T. R. V.).

Doch ter zake is de rechter ontslagen van dergelijke zware bekommernissen. In het vaderlijk huis waarin het kind met open armen is verwacht, heeft het nooit geleerd de wet te overtreden. Daar heerst eerbied voor het gezag, de deugdzaamheid staat er in acht, vermits — en dit is afdoende — van uit dit milieu aanspraak werd gemaakt op de sterke arm des gerechts om beiden te verzekeren.

De goede huisvader van familie van dit milieu is geen betichte, « hij is en hij blijft wat de wet van hem gemaakt heeft » en waarop wij vroeger zoveel nadruk hebben gelegd — dit is de meester des huizes, de hoogste geleider van de echtelijke haard, de leidsman en de raadgever zijner kinderen voorzien van het voorrecht hun goederen te beheren. Zijn gezag is één en onsplitsbaar. Hij alleen oefent het uit zonder mededinging. Zo betitelde hem een arrest van Verbreking van 6 October 1879 (Pas. p. 400) en het herhaalt op 10 November 1931 : « De ouders van wettige of onwettige kinderen oefenen de vaderlijke macht uit zonder inmenging van derden (Pas. 1932, I, 4).

* * *

Talrijk helaas is het kroost dat de wet op de kinderbescherming aan de rechter toevertrouwt. Tegenover de ouders, al hadden dezen een groot gezin en weinig bijstand, toont zij zich uiterst streng wanneer zij door slechte behandelingen, misbruik van gezag of erge nalatigheid in het vervullen hunner wettelijke verplichtingen, de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van hun kind in gevaar brengen (art. 3, wet 15.5.1912). Van de rechter vergt zij even dringend een bestendige waakzaamheid en een voortdurende toewijding. Wat meer is, zij verlaat zich op hem om haar « œuvre » te bevruchten en de goede uitslag er van te bewerkstelligen; « alles hangt van de uitvoering der wet af » (Pasin. 392).

Men weet dat daarom noch de Kamer noch de Senaat met veel geestdrift het ontwerp hebben gestemd. Een zijner vurigste en meest actieve voorstanders, de h. Volksvertegenwoordiger Denis, verdook op het ultieme ogenblik der eindstemming zijn ontgoocheling niet. « Ik heb » zo bekende hij « mij zeer nauw verbonden aan het tot stand brengen der wet, en heb het recht niet mij aan een verantwoordelijkheid te onttrekken die ik vrijwillig opgelopen heb. Ik ontveins mij noch de vrees noch het gevaar waarvan het komt te gewagen, maar ik deel het gevoelen dat zoëven de h. Hymans uitdrukte, zeggende : « dat alles afhangt van de uitvoering der wet ».

Het was de redevoering dewelke de h. Destrée kwam te houden die bij de h. Denis dergelijke wroeging verwekte, en wel ten gevolge dezer bittere overweging : « Indien de schikkingen der wet van een ontegensprekelijk moraliteit getuigen, die men in theorie niet anders dan toejuichen kan, toch moet men toegeven, lettende op de gewone geestesgesteldheid onzer magistraten, dat in de praktijk er te

vreezen valt dat schikkingen van die aard een repressie zullen uitlokken geheel en gans buiten proportie. Daarom ben ik dan ook wel met zekere vrees bevangen en verkies ik mij te onthouden » (Pasin. 392).

Die stemming der magistratuur bekommerde zichtbaar meerdere senatoren; een onder hen, zeer sceptisch, vatte ze also samen in een woord « straffen » (Pasin. 420). In de loop ener Kamerzitting had de h. Volksvertegenwoordiger Mechelynck het als een plicht aangezien dezelfde vooringenomenheid te keer te gaan en te verklaren dat men rechtvaardig moet zijn, dat onze magistraten immer getracht hebben maatregelen van beschutting en opvoeding te treffen wanneer zij kinderen hadden te vonnissen en dat men onder hen altijd mannen gevonden heeft die tact bezaten en een hart hadden » (Pasin. 324).

Het is ter gelegenheid der bespreking van art. 31 dat de Kamer waarborgen eiste nopens het aan de veroordeelde kinderen beschoren lot, en een amendement goedkeurde dank aan hetwelk « in elk geval de maatregelen om de drie jaar aan herziening onderworpen worden, indien hun gevolgen in tussentijd niet vervielen ».

De Regering dewelke in den beginne tegen die « nieuwigheid » was gekant, bracht in het midden dat art. 26 reeds voorzag dat de afgevaardigden ten minste eens per maand aan de kinderrechtster verslag moesten uitbrengen over de zedelijke en stoffelijke toestand van de minderjarige en de maatregelen voorstellen die zij achten voor de minderjarige voordelig te zijn.

Tot tweemaal toe werd de Minister van Justitie hierover geïnterpelleerd en telkenmale onderlijnde hij met klem, dat op het zicht van deze verslagen de aandacht van de rechter getrokken werd op de gepastheid ener wijziging der door hem getroffen middelen, deze maatregelen overigens allen voorlopig zijnde zodat de rechter ten minste eens per maand geroepen was om zich met zijn justiciabelen bezig te houden » (Pasin. 339.)

Nemen wij hier akte, alvorens verder over lid 2 van art. 31 uit te wijden, van het groot belang dat de Regering aan die « morele rekenplichtigheid » hechtte. Het is dwingendwijze dat zij ze oplegt.

Op het stipt volbrengen dezer verplichting zal de rechter dan te waken hebben en op zich nemen die verslagen uit te lokken indien ze uitblijven en de afgevaardigde, die er zich van onthoudt, voor zijn verantwoordelijkheden te stellen. De rechten van het kind waren immers gekrenkt, indien deze formaliteit van zulk hoog belang werd verwaarloosd, en de ganse procedure van dan af door nietigheid aangetast. Immers die bescheiden passen in de bundel gelijk de motivering past bij de handhaving van een aanhoudingsbevel. Meerdere rechters paraferen ze en voegen er het relaas bij hetwelk zij nodig hebben geacht te doen verstrekken. Die gewichtige bescheiden dienen gestadig door hem te worden geraadpleegd. Ook volstaat het hoegenaamd niet ze eenvoudig te classeren in afwachting dat de geïnterneerde de 21 jaar bereike... Daarenboven komt het als onontbeerlijk voor regelmatig afschrift ervan te laten worden aan het Openbaar Ministerie, aan de ouders, de voogden en de personen onder wier hoede het kind werd geplaatst, ten einde hen in de gelegenheid te stellen degelijk het recht uit te oefenen dat art. 31 § 1 hun verzekert.

* * *

Het tweede lid van art. 31 behelst een der gewichtigste schikkingen der wet. Het beveelt dat in elk geval de getroffen maatregelen, om de drie jaar, aan

de herziening onderworpen worden indien hun gevolgen in de tussentijd niet vervielen.

Die verplichting is dus formeel en dwingend. De wettekst kent noch uitzondering, noch voorwaarden, het is dus niet gedoogzaam dat hij aan de bezorgheid van de rechter ontsnappe. En toch wordt het doorgaans algemeen verwaarloosd.

De Onderrichtingen, door het Ministerie van Justitie uitgegeven (3de Algemeen Bestuur A, 2de Sectie, N° 934, bl. 61, n° 30, uitgave 1937) trekken er nochtans speciaal zijn aandacht op en wel in deze termen: «de kinderrechtster zal er voor zorgen dat art. 31 lid 2 streng toegepast worde». Ook de griffier ontvangt hier bijzondere opdrachten ten einde nauwkeurig aantekening te houden, daar de herziening moet gebeuren drie jaar na de laatste rechterlijke beslissingen waarbij een maatregel tot beperking van de persoonlijke vrijheid opgelegd of zulk een maatregel gehandhaafd werd.

Hieruit dient te worden afgeleid dat indien die herziening geen plaats vond binnen de bepaalde termijn, zo zou het origineel vonnis automatisch zijn bindende kracht verliezen en de onmiddellijke absolute invrijheidstelling zich opdringen. (conferatur art. 147, 155, 434 S. W. 609, 615, 618 Wb. v. Strv.).

Het is in de Senaat dat de Regering art. 31 § 2 breedvoerig commenteerde en in klare termen het onderscheid tastbaar maakte tussen de maatregelen van administratieve en die van rechterlijke aard en het belang van beider benaming. Is dus, volgens deze noties, van rechterlijke aard en vertoont zich als een vonnis in de gewone vormen geveld, die beslissing dewelke de rechter neemt tegenover het kind dat voor hem verschijnt (Pasin. 408). Zij is vatbaar voor beroep in voorwaarden van art. 32. Zulks is de straf-rechterlijke fase der procedure.

Eens die beslissing ingetreden is het de rechter die de tenuitvoerlegging er van verzekert (Pasin. bl. 408). «Het spreekt van zelf, voegt er de Minister van Justitie aan toe, dat indien het er op aan kwam, niet de eerste beslissing eenvoudig uit te voeren of de toepassing er van in te korten of te schorsen, maar een nieuwe strengere decisie te nemen, dat er alsdan ook een nieuwe rechterlijke beschikking zou moeten worden uitgesproken in de gewone vormen van een vonnis, en aan beroep onderworpen (Pasin. 408) (bv. afschaffen der vergunde voorwaarde of van de vrijheid onder toezicht, het opsluiten in een strenger gesticht).

Zinnebeeldig zou de rechter én de weegschaal én het zwaard van het gerecht, onder de vorm van een sleutel, in de handen houden. Hij vermag datgene wat de Regering vermocht. Deze heeft hem haar macht afgestaan (Pasin. 407). De Minister deed begrijpen dat de uitoefening dezer prerogatieven kies van aard is en zware zedelijke verantwoordelijkheid medesleepte naar dewelke hij persoonlijk niet begerig was, en zo werd de administratieve bedrijvigheid van de rechter onopgemerkt onder het prestige zijner onafzetbare rechterlijke functie geschoven (Pasin. 338). Zijn tussenkomst in vervanging der bestuurlijke macht, wijzigt het karakter zijner uitspraak niet. Het blijft een puur bestuurlijke beslissing, de tenuitvoerlegging ener rechterlijke beslissing. Zij is aan generlei vorm onderworpen. Zij is niet vatbaar voor beroep. (Pasin. bl. 407-408).

Sommige Kamerleden de zonderlinge aard van die toestanden bevroedende, en afkerig van een autoriteitsprincipe hetwelk de prerogatieven der rechterlijke en bestuurlijke macht, deze zonder controle, in de handen van dezelfde mens nederlegde, beriepen

zich op de bemiddeling van de Procureur des Konings. De verslaggever van het ontwerp, de h. Colaert, wedervoor «dat hij het gevaarlijk achtte de attributen van het parket met deze der wet te vermengen, dat de magistraten van het parket ontlast zijnde het aan de kinderrechtster alleen behoort van de zaken te kennen, dat de verzending op dezer vraag en niet op die van het parket plaats heeft hetwelk er niets meer heeft in te zien, eens dat de rechter er mede gelast is». (Pasin. bl. 337). Op zulk categoriek afwijzen nam dit incident een einde. Een recht van toezicht alleen blijft aan het parket gevrijwaard. (Pasin. 367).

Onweerstaanbaar gedenkt men hier de onuitwisbare passus uit Montequieu's werken. «Zijn in dezelfde persoon of in hetzelfde magistratenkorps de wetgevende en de uitvoerende macht verzameld, alsdan bestaat er geen vrijheid meer, daar men te vrezen heeft dat dezelfde Monark, of dezelfde Senaat dwingelandswetten vervaardigen, om ze op een dwingelandse manier uit te voeren. Er bestaat nog geen vrijheid indien de macht om te vonnissen niet afgezonderd is van de wetgevende en de uitvoerende macht. Indien zij aan de rechterlijke macht gekoppeld is, is de macht over het leven en over de vrijheid der burgers willekeurig, want de rechter is wetgever. Indien zij met de uitvoerende macht verbonden is, dan bezit de rechter de macht van een verdrukker». Wie onzer generatie heeft die voorspelling rondom hem niet zien verwezenlijken? Wie kan de les der gebeurtenissen vergeten?

De Minister stelde er prijs op aan de Senaat mede te delen, dat de Kamer, het lid één van art. 31 als ontoereikend beschouwd had om naar behoren de persoonlijke vrijheid van het kind te beschutten en dat, beducht voor rechtsmisbruik, zij een driejaarlijkse herziening voorschreef. (De Minister gebruikte wel het woord «abus» misbruik (Pasin. bl. 408).

Om de belangrijkheid dezer schikking nog klaarder te doen uitschijnen trad zelf de Redenaar in de bijzonderheden der procedure die tot die plicht aanleiding gaf.

Zij zal, zo verklaart hij, geen administratief karakter hebben. Zij zal verlopen in de vormen en volgens de rechtspleging van een vonnis... Het is een vonnis opnieuw... of zo men wil... een nieuw vonnis vatbaar voor beroep... in de voorwaarden van het origineel vonnis. (Pasin. 408).

Men huivert bij de gedachte dat, onder het beheer ener wet, dewelke zich «Kinderbeschermend» betitelt een minderjarige, gedetineerd om ernstige redenen van ongenoege te hebben gegeven aan ouders, voorgd, of aan vreemden onder wiens hoede hij was geplaatst, het slachtoffer zou kunnen worden van die misbruiken door de ministeriële rede aangeklaagd bij name «ondoelmatige — onrechtmatige hechtenis».

Zijn die misbruiken het rantsoen of de wrange vruchten der afschaffing van het recht van genade geworden?

Thans krijgt de reeds aangehaalde passus van het verslag aan de Senaat een zonderlinge betekenis... «Het vertrouwen in de uitmuntende hoedanigheden die men aan de Rechter toeschrijft is niet voldoende... om het recht van gratie te vervangen...»

Uit de Algemene onderrichtingen betreffende de invoering van de Wet op de Kinderbescherming, uitgegeven van het Ministerie van Justitie (uitgave 1937) bl. 80 blijkt, dat gedurende een samenkomst der hh. Kinderrechters (men weet niet wanneer) die toestanden, wel is waar, op budgetair gebied in overweging werden genomen, en dat hun oplossing de driejaarlijkse herziening door een jaarlijks bezoek van de kinderrechtster aan hun uitbestede verpleegden vervang. Zij voorzagen, een sommaire procedure die het,

recht van beroep der ouders moest vrijwaren, alsook de wettelijke herziening der genomen beschikking en zulks door een gewoon schrijven aan de h. Procureur des Konings. (Algemene Onderrichtingen, 1937, bl. 80).

Het volstrekte voorbehoud dringt zich hier op aan gaande de wettelijkheid dezer wijziging van art. 31, par. 2, daar zij dezes tenuitvoerlegging in het gedrang brengt, het verhaal van de verpleegden en van het Openbaar Ministerie uitschakelt alsmede de wettelijke vormen en waarborgen der herziening afschaft.

Spijts menig omzendbrief (onder meer van 19 Juli 1927, 25 Juni 1931, 14 Juni 1946, 13 Juli 1948) traden die directieven dan ook weinig in voege, doch wij denken er melding te kunnen van maken om aan te tonen, daar zelf de ondervinding leert, dat de driejaarlijkse termijn van herziening te lang is en er noodwendigheden bestaan om jaarlijks na te gaan of de lasten die op het gemenebest drukken ook niet in overweging moeten worden genomen bij het voorstellen van sommige vrijlatingen.

Eén tussen de merkwaardige arresten van uw Hof op 30 November 1949 geveld, legde een bijzonder ernstige nadruk op de striktste naleving van art. 31 par. 2 (het enige dat, zoals hierboven aangeduid werd, de persoonlijke vrijheid van de minderjarige enigszins vrijwaart).

Het wijzigde een vonnis van 14 Juli 1949 waardoor de kinderrechtter van Brussel de aanvraag door een moeder, de 22e Maart ingediend, verwierp... aanvraag strekkende tot de invrijheidstelling harer twintigjarige dochter (geboren op 5 Juni 1929).

Uw hoge jurisdictie stelde vast dat betrokkene het voorwerp geworden was van een preventieve maatregel van bewaring de 14e Juni 1945; dat de rechter zich ten onrechte onbevoegd verklaard had om uitspraak te doen over de aanvraag der moeder...; dat de driejaarlijkse herziening, voorzien bij art. 31 par. 2, in de economie der wet een waarborg daarstelde tegen de mogelijke misbruiken spruitende uit de aard van het onbepaald karakter in de tijd der maatregelen door de kinderrechtter getroffen; dat ter zake de voornoemde rechterlijke beslissing en de beslissingen van administratieve aard de plaatsing veranderende van gesticht tot gesticht sedertdien tussengekomen, voor gevolg hebben gehad het kind aan zijn familie te onttrekken en van zijn vrijheid te beroven gedurende meer dan vier jaar; dat de herziening door de wet van 15 Mei 1912 ingericht een maatregel daarstelt in het voordeel van de minderjarige; dat hij in alle geval plaats vinden moet wanneer drie jaar verlopen zijn sedert de laatste rechterlijke beslissing die een beperking der individuele vrijheid voorgeschreven heeft zoals in onderhavig geval; dat de ministeriële omzendbrief van 18 Juni 1927 evenmin als welke daad ook der uitvoeren de macht voor uitwissel niet kunnen hebben een imperatieve verplichting der wet af te schaffen of op te schorsen; dat het overigens blijkt dat de opvoedingsmaatregelen tegenover de minderjarige aangewend niet meer van aard zijn, na 4 jaar, nog enig nuttig uitwissel uit te oefenen; dat de ouderdom, het gedrag en de huidige vorming van de minderjarige vereisen dat zij onmiddellijk aan haar ouders worde teruggeschonken». (Inzake B. L. en M. A.).

* * *

Volgens de opvattingen, zelfs der vurigste voorstanders der wet, was het ontwerp slechts een «experiment» — een proefneming — (wel is waar op weerloze schepsels ondernomen) en het was die overtuiging welke zij het Parlement wilden inprenten... De heer

Volksvertegenwoordiger Vandervelde kenmerkte ze als gevaarlijk voor hem die ze ondergaat. (Pasin. 316).

«Indien er zich nu nog onvolmaaktheden vertonen, deed de heer rapporteur Colaert licht van hart opmerken, zullen wij ze waarschijnlijk kunnen verbeteren in de toekomst. Wij zullen nochtans nuttig werk leveren door het stelsel dat de heer Minister huldigt, te stemmen». (Pasin. 323).

«De wet is een proefneming, herhaalde de heer Volksvertegenwoordiger Hymans angstvallig. Het is ons niet geoorloofd te wijken; ik onderneem die proef met een zeker vertrouwen. Overigens, indien de Kamer het ontwerp met haast heeft behandeld en dat er enige wijzigingen moeten worden aangebracht, mogen wij rekenen op de Senaat. Dezer Rechterlijke Commissie heeft de verzekering gegeven dat zij het ontwerp grondig zal nazien. (sic.). (Hieromtrent ontstond een hevig incident in de Senaat). Eindelijk, mocht de toepassing der wet onvolmaaktheden doen ontdekken, zal het Parlement ze kunnen verbeteren». (Pasin. 392).

De verslaggever dezer commissie drukte zich nageenog, met onthechting, in dezelfde termen uit: «Wat belang vertonen verbeteringen aan de wet ten overstaan van de wet zelf. Proef en praktijk zullen die verbeteringen met meer zekerheid aantonen» (Confé-ratur de redevoering van de h. Volksvertegenwoordiger H. Feron.)

Kon de wetgever, na zulke eenparige en ootmoedige uitboezemingen nog uitdrukkelijker beroep doen op «proef en praktijk» om amenderingen te kunnen verwezenlijken en stelliger beloven gebreken uit te delgen die nu tastbaar zijn?

Leert de ervaring nu niet dat het systeem hetwelk de Rechter meester laat als cipier over de tenuitvoerlegging der straf die hij uitgesproken heeft, erbarmelijk schipbreuk lijdt, daar de gewichtigste der voorschriften en wel juist degene die het persoonlijk recht op vrijheid van het individu behoeden (in casu, deze van het kind wiens onmacht de innigste belangstelling wekken moet) uit het oog worden verloren, en hoelang, spijs de dringendste aanbeveling.

Voelt men zich niet geneigd te wensen dat er tekenen voorhanden zijn, ons aanzettende te hopen dat de aloude, onfaalbare en machtige ingeving der natuur wederom vrij zal mogen worden beluisterd en gevolgd, en het hier aan de vader zal toegestaan worden, na gelijkvormig de wet, tuchtiging te hebben geeist, door die wet ook vergiffenis te mogen schenken aan zijn eigen bloed, zonder die gunst te moeten afbedelen... te vergeefs.

Zijn de juridische extremistische en absolute moderne stelsels, aan de uitpattingen van twee gruwelijke wereldoorlogen getoetst en door die bloedige aanraking gelouterd, niet genoopt, nederig en rouwmoedig aan hun utopieën te verzaken en tot de onuitroeibare normen van het natuurrecht weder te keren, gelijk naar een miskend maar veilig toevluchtsoord. Reeds heeft het Internationaal Congres der kinderrechtters, zetel houdende te Luik van 17 tot 20 Juli laatstleden, in zijn eindbeslissingen nedergeschreven de erkenning van en de eerbied voor de soevereine rechten der familie.

Met een sobere plechtigheid, heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, op hare Vergadering van 10 December 1948, het universeel handvest afgekondigd der Rechten van de Mens, rechten die zij beschouwt als zijnde het «Gemeenschappelijk Ideaal» te bereiken door alle volkeren en alle Naties opdat alle personen en alle lichamen der Maatschappij deze verklaring gestadig voor de geest hebben, zich zouden beijveren om, door onderwijs en opvoeding, de eerbied voor deze rechten en vrijheden te bevorderen

en door vooruitstrevende maatregelen van nationale en internationale aard, de universele en daadwerkelijke erkenning en toepassing daarvan te verzekeren, zowel onder de bevolking der Staten-leden zelf, als onder deze van de onder hun jurisdictie geplaatste gebiedsdel.

Elk individu heeft recht op het leven, de vrijheid en de veiligheid van zijn persoon (art. 3).

Niemand mag in slavernij of verknechting gehouden worden (art. 4).

Eenieder heeft *overal* recht op de erkenning van zijn rechtspersoonlijkheid (art. 6).

Niemand zal het voorwerp zijn van willekeurige inmenging in zijn privaat leven, zijn familie, zijn woning of zijn briefwisseling, noch van een aanslag op zijn eer en zijn faam. Eenieder heeft recht op de bescherming van de wet tegen dergelijke inmengingen en aanslagen (art. 12).

De ouders hebben bij *voorrang* het recht de aard van de aan hun kinderen te geven opvoeding te *kies* (art. 26 § 3). (Belgisch Staatsblad 31-3-1949).

Al deze kostbare vrijheden dewelke de Grondwet aan ons Belgen sedert meer dan een eeuw verzekert, verwerven tot onze grote fierheid als een nieuwe luister en een nieuwe kracht van een internationaal gezag.

Het recht van gratie hier wederschenken is dit ideaal benaderen door een akte van eerherstel.

* * *

(1) De heer Denis verlangt aan de Regering, dit wil zeggen aan de Minister van Justitie, de zorg over te laten van de afgevaardigden ter kinderbescherming te benoemen. Zulks is een geschenk dat het achtbaar lid aan de Regering wil doen.

Naar mijn mening betaamt het niet dat de afgevaardigden ambtenaars worden.

Indien het amendement van de achtbare Heer Denis goedgekeurd werd, zo zou, van morgen af, ik twijfel daaraan niet, de Regering bestormd worden door de aanvragen van alle lieden, op zoek naar een kleine sociale betrekking....

Wat zou er van die benoemingen geworden, blootgesteld aan al de invloeden en de kuiperijen, dewelke in die gevallen zo gemakkelijk ontstaan. (Minister van Justitie, Pasinomie 1912, bl. 379).

(2) Niets is gevaarlijker dan een specialist, ik herhaal het. Dit is een mens die uitgekozen is als specialist en, in wie men de hoedanigheden van een specialist heeft erkend, en hij zelf zal het zover drijven te geloven dat hij in hoger sferen zweeft. (Heer Volksvertegenwoordiger Hubin, Pasin., blz. 356.)

(3) M. Feron. — Ik rechtvaardig mijn stem: Het is mijn schuld niet dat de door deze wet opgeworpen bezwaren zo talrijk zijn.

Deze wet, onder voorwendsel van toegeeflijkheid ten overstaan van de misdadige jeugd, en onder voorwendsel de gestrengeden van het Strafwetboek voor haar te verzachten, laat een rechter toe minderjarigen ter beschikking van de Regering te stellen, niet alleen tot hun meerderjarigheid, doch desgevallend zelfs tot de ouderdom van 41 jaar.

Welk een zonderlinge manier van beschermen! Ziedaar de wrede heden die het ontwerp ons schenkt, waarvan wij zoëven de artikels stemden en dat men nu aan de Kamer vraagt in zijn geheel goed te keuren.

Ik weet dat dit ontwerp niet zonder vrees door onze collega's van de Senaat wordt onthaald en dat de Commissie van de Senaat beslist heeft het onderzoek er van tot de volgende zitting te verdagen.

Ik heb een diepe verering voor de jeugd en ik ben bereid, vanaf morgen, alle maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om haar te beschermen tegen onwaardige ouders en tegen henzelf, indien nodig, doch ik verklaar dat ik tegen de wet zal stemmen die ons wordt voorgelegd. Aldus vervul ik een strenge plicht. (Pasin. 391, 15 Mei 1912.)

RECHTSpraak

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 25 Februari 1950.

Eerste voorzitter: M. Soenens.
Raadsheer-Verslaggever: M. Giroul.
Advocaat-Generaal: M. Colard.

Verbreking (in burgerlijke zaken). — Verzuim in de uiteenzetting van het middel de beslissing aan te wijzen, waardoor de aangehaalde wetsbepalingen zijn geschonden. — Nietigheid.

Nietigheid van het verzoekschrift tot cassatie wegens niet-aanwijzing in de uiteenzetting van het middel door welke beslissing van het bestreden vonnis de aangehaalde wetsbepalingen zijn geschonden. De nadere ontwikkeling van het middel kan het verzuim in de uiteenzetting niet verhelpen. (art. 9 van de wet van 25 Februari 1925 op de cassatie-procedure in burgerlijke zaken).

Roos t./ Fuchs en consorten.

Gelet op het bestreden vonnis, op tegenspraak gewezen de 3 November 1948 door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel, zetelende in hoger beroep;

Over het middel: schending van de artikelen 97 der Grondwet, 1, 2 alinea 2, 3 alinea 1, 1° en 9° alinea 2, 12 (gewijzigd door het koninklijk besluit van 13 Januari 1935) van de wet van 25 Maart 1876, bevattende titel één van het voorafgaande boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, artikel 4 van het koninklijk besluit nr 63 van 13 Maart 1935, hetwelk het nieuw artikel 12 der wet van 25 Maart 1876 over de bevoegdheid uitmaakt, artikel 424 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, gewij-

zigd door het koninklijk besluit nr 300 van 30 Maart 1936, artikelen 1 en 2 der wet van 15 December 1872 inhoudende de titels I tot IV van het eerste boek van het Wetboek van Koophandel, 1134, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende dat de aanlegger de bestreden beslissing slechts aanvalt voor zover ze de burgerlijke rechtsmacht bevoegd verklaart om van de zaak kennis te nemen;

Dat het middel zich beperkt tot het verwijt aan het vonnis: beslist te hebben dat de huurovereenkomst van een onroerend goed uiteraard geen daad van koophandel is en dat zij het in casu niet kon zijn door verband, daar de voorgebrachte elementen niet toelaten vast te stellen of Roos Maurice in werkelijkheid de hoedanigheid van koopman bezit of bezat; en, bovendien de aan de onderhandse akte van 1 Maart 1947 toekomende bewijskracht te hebben miskend door te beslissen dat voorgebrachte elementen niet toelaten vast te stellen of de aanlegger al dan niet de hoedanigheid van koopman bezit of bezat;

Overwegende dat de verweerders daartegen een grond van niet-ontvankelijkheid aanvoeren, afgeleid uit de onduidelijkheid van de uiteenzetting van het middel;

Overwegende dat volgens artikel 9 der wet van 25 Februari 1925 tot inrichting der rechtspleging in cassatie in burgerlijke zaken het middel, om ontvankelijk te zijn, in zijn uiteenzetting moet aanwijzen waarin de bestreden beslissing de ingeroepen wetsbepalingen heeft geschonden; dat de ontwikkeling van het middel het verzuim welk in de uiteenzetting voorkomt niet kan verhelpen;

Overwegende dat het middel, voor zover het tegen het vonnis als grief inroept, verklaard te hebben dat de huurovereenkomst van een onroerend goed uiter-

aard geen daad van koophandel is, niet preciseerd welke der talrijke vermelde bepalingen zou geschonden geweest zijn; dat, voor zover het aan het vonnis verwijt beslist te hebben dat de litigieuze huurovereenkomst in casu niet het karakter van koophandel door verband kon hebben, daar de voorgebrachte elementen niet toelaten vast te stellen dat de aanlegger de hoedanigheid van koopman heeft of had, het middel niet aanwijst waarin deze feitelijke beoordeling een van de ingeroepen wetsbepalingen zou schenden; dat indien, sub 2, het middel preciseerd dat deze beweegreden van het vonnis de aan de onderhandse akte van 1 Maart 1947 toekomende bewijskracht mist, het zich in alle geval er van onthoudt de bedingen of de bewoordingen van deze akte van huurovereenkomst aan te duiden, welke met de vaststellingen van de rechter niet verenigbaar zouden zijn;

Dat dienvolgens, naar luid van artikel 9 der wet van 25 Februari 1925, het in de uiteenzetting van het middel gereleveerd verzuim de nietigheid medebrengt;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid dus dient te worden aangenomen;

Om deze redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de aanlegger tot de kosten en tot een vergoeding van 150 frank jegens de verweerders.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 5 Mei 1950.

Voorzitter : M. De Brabandere.

Raadsheren : MM. Louveaux en Moeneclaeys.

Advocaten : Mrs. Van Impe, Meulemans en Vermast.

Onrechtstreekse schenking. — Verkoop van hofstede door ouders aan een hunner kinderen tegen betaling van een gedeelte van de koopprijs en verschaffing van levensonderhoud en inwoning. — Betrekkelijke nietigheid van afstand van huwelijksgemeenschap vóór de ontbinding van deze. — Niet toepasselijkheid van art. 918 B.W. — Geen inbreng in natura. — Verwerping van legaat.

Verkoop van een hofstede door ouders aan een hunner kinderen tegen betaling van een gedeelte van de koopprijs in contanten en verschaffing van levensonderhoud en inwoning ter voldoening van het saldo.

Onrechtstreekse schenking voor het bedrag dat de koopprijs minder bedroeg dan de werkelijke waarde. Daar deze onrechtstreekse schenking is gedaan zonder vrijstelling van inbreng, heeft de verkoop niet schending van de legitieme portie der legitimarissen ten doe gehad.

Bedoelde verkoop is geen overeenkomst over een nog niet opengevallen nalatenschap; daar hij onmiddellijk juridische gevolgen heeft gehad; hij komt evenmin neer op een ascendentenverdeling, zodat artikel 1079 B. W. daarop geen toepassing kan vinden.

De afstand van een huwelijksgemeenschap, door een gehuwde vrouw in strijd met artikel 1453 B.W. gedaan voor de ontbinding van de gemeenschap, is betrekkelijk nietig. Op deze relatieve nietigheid kan alleen de vrouw een beroep doen.

Een gehuwde vrouw doet niet afstand van haar recht om na de ontbinding van de huwelijksgemeenschap al dan niet daarvan afstand te doen doordat zij samen met haar man een schenking doet aan een hunner kinderen. Immers, bij eventuele afstand door

de vrouw van de huwelijksgemeenschap wordt de man geacht alleen de schenking te hebben gedaan. In casu was hij daartoe bevoegd, daar bedoelde schenking werd gedaan om een stand te verschaffen aan een van de kinderen uit het huwelijk gesproten (artikel 1422 B.W.).

Bedoelde verkoop valt niet onder toepassing van artikel 918 B.W.; deze bepaling, die afwijkt van het gewone recht, moet beperkend worden uitgelegd en alleen worden toegepast in de uitdrukkelijk door de wet voorziene gevallen, waaronder onderhavige vervreemding niet behoort.

De onrechtstreekse schenking heeft in casu geen onroerend goed tot voorwerp, doch het voordeel bestaande in het verschil tussen de bedongen koopprijs en de werkelijke waarde; alleen dat voordeel is aan inbreng onderworpen, zodat niet in natura behoeft te worden ingebracht, blijvende de verkoop geldig.

Zo de legitimarissen recht hebben op hun deel « in specie » in het niet-beschikbare gedeelte van de nalatenschap, zoals deze samengesteld is bij het overlijden van de erflater, geeft zulks hun niet de bevoegdheid de vernietiging te vorderen van de onder bezwarende titel gedane vervreemdingen.

De vrijstelling is niet onderworpen aan inbreng of inkorting, daar het verschaffen van levensonderhoud en inwoning aan de erflater de normale contraprestatie daarvoor oplevert.

De verwerping van een legaat is niet aan enige vorm gebonden en mag geschieden, zolang de legataris het legaat niet heeft aanvaard.

V. A. en consorten t/ V. A. en V.

Wat de verkoop van het onroerend goed betreft :

Overwegende dat de decujus, C. V. A., samen met zijn echtgenote, 2e geïntimeerde, op 2 April 1948 een hofstede verkocht heeft aan zijn zoon Gérard, 1ste geïntimeerde, tegen de prijs van 1.250.000 fr., waarop 450.000 fr. onmiddellijk betaald werden, terwijl het saldo betaalbaar werd gesteld in termijnen van 400.000 fr. binnen de 5 jaar na het overlijden van ieder der verkopers, zonder dat intresten bedongen werden, maar met recht van inwoning en levensonderhoud;

Overwegende dat het door de 1ste rechter bevolen deskundig onderzoek aan het verkochte goed een waarde van 2.343.000 fr. heeft toegekend, waaruit blijkt dat de bedongen prijs voor de koper een voordeel opleverde van 1.093.400 fr., onverminderd de toegestane termijnen van betaling en de vrijstelling van intrest op de verschuldigde sommen;

Overwegende dat appellanten de nietigverklaring van de verkoop vorderen op grond dat, naar zij beweren, de overeenkomst gesloten werd met de bedoeling de legitieme portie van de legitimarissen te schenden;

Overwegende dat de eerste rechter, op grond van beweegredenen, die door het Hof worden overgenomen, beslist heeft dat de onrechtstreekse schenking, spruitende uit de lage prijs, gedaan werd zonder vrijstelling van inbreng; dat de verkoop dan ook niet de schending van de legitieme portie ten doel had;

Overwegende dat appellanten nog aanvoeren dat de verkoop als onrechtstreekse schenking nietig is :

1° omdat de bedongen prijs niet ernstig voorkomt;

2° omdat de akte een ascendentenverdeling uitmaakt zonder dat de wettelijke pleegvormen geëerbiedigd werden;

Overwegende dat de bedongen prijs bezwaarlijk als « spotprijs » kan bestempeld worden; dat de verkoop onmiddellijk juridische gevolgen heeft gehad en niet gesloten werd in het vooruitzicht van een nog open

te vallen erfenis; dat hij evenmin de bestanddelen ver- toont van een verdeling en dat er dienvolgens ter zake geen aanleiding bestaat tot gebeurlijke toepassing van artikel 1079 van het B.W.;

Overwegende dat appellanten ook beweren dat de onrechtstreekse schenking ten aanzien van 2de ge- intimeerde nietig is als strijdig met het beginsel dat de gehuwde vrouw niet vooraf afstand mag doen van de gemeenschap (artikel 1453 B.W.);

Overwegende dat die betrekkelijke nietigheid slechts door de vrouw kan ingeroepen worden; dat de ge- huwde vrouw door aan de schenking deel te nemen niet afstand doet van haar optie-recht jegens de ge- meenschap, vermits bij eventuele afstand de man vermoed wordt alleen de gift te hebben gedaan; dat ter zake bovendien de gift gedaan werd om aan een gemeenschappelijk kind een stand te verschaffen (ar- tikel 1422 van het B. W. B.);

Overwegende dat de verkoop ook niet valt onder toepassing van artikel 918 van het B.W.; dat deze wetsbepaling, die afwijkt van het gemeen recht, op beperkende wijze dient te worden toegepast alleen in die gevallen, die uitdrukkelijk door de wet zijn voor- zien, en namelijk de vervreemdingen niet treft, die worden toegestaan ten dele tegen een vast bepaalde en in kapitaal betaalbare prijs, en ten dele tegen het verlenen van een recht van samenwoning met de kopers;

Overwegende dat de onrechtstreekse schenking daarbij niet betwist wordt door de begunstigde, 1ste geïntimeerde, die zich bereid verklaart de helft van de meerdere waarde in de nalatenschap van zijn vader in te brengen; dat appellanten echter beweren dat de verkoop voor het geheel een schenking uitmaakt, daar niets betaald werd op de bedongen prijs;

Overwegende dat ten sterfhuize een som van 450.000 frank teruggevonden werd, waaruit, behoudens tegen- bewijs, dient te worden afgeleid, dat de 1ste gein- timeerde inderdaad voormelde som contant betaald heeft, zoals in de notariële acte wordt vermeld;

Overwegende dat appellanten voor de eerste maal in hoger beroep de schatting van de deskundigen be- twisten en een nieuw deskundig onderzoek aanvragen onder voorwendsel dat in het jaar 1943 een hectare poldergrond 150.000 fr. waard was;

Overwegende dat het deskundig verslag erop wijst dat de experts rekening hebben gehouden met de door appellanten aangehaalde vergelijkingspunten en er bijgevolg geen reden voorhanden is om tot een nieuw deskundig onderzoek over te gaan;

Overwegende dat appellanten zich beroepen op hun recht om de legitieme portie in specie te ontvangen en om de inbreng van het onroerend goed in natura te eisen;

Overwegende dat de onrechtstreekse schenking niet een onroerend goed tot voorwerp heeft, maar wel een voordeel, bestaande in het verschil tussen de bedon- gen prijs en de werkelijke waarde; dat alleen dit voordeel aan inbreng onderworpen is en derhalve niet in natura moet ingebracht worden, daar de verkoop geldig blijft;

Dat indien de legitimarissen recht hebben op hun deel «in specie» van het voorbehouden deel van de nalatenschap, zoals deze samengesteld is bij het over- lijden van de decujus (Verbreking, 7 Juni 1906, Pas. 293), dit hun het recht niet verleent de vervreemdin- gen onder bezwarende titel te doen verbreken;

Overwegende dat de vrijstelling van het betalen van intrest op de nog verschuldigde koopsom noch aan in-

breng noch aan inkorting onderhevig is, daar zoals de eerste rechter terecht opmerkt, het kosteloos onderhoud van en de woonstverschaffing aan de de cujus er de normale tegenprestatie van vormen;

Overwegende dat de de cujus op 2 April 1943 bij testament het beschikbaar deel van zijn nalatenschap aan zijn echtgenote vermaakt heeft;

Dat deze laatste bij geschreven verklaring dd. 24 Januari 1948 het legaat verworpen heeft;

Overwegende dat de verwerping van een legaat aan geen vormen onderworpen is en geschieden mag, zo- lang de legataris het legaat niet heeft aanvaard;

Overwegende dat 2de geïntimeerde bij exploten van 17 en 19 Augustus 1946, samen met 1ste geïntimeerde, in hun hoedanigheid van erfgenamen en rechthebben- den de vereffening en verdeling van de nalatenschap van de de cujus gevorderd heeft; dat zij aldus het legaat impliciet aanvaard heeft en dat deze aanvaar- ding onherroepelijk is;

Wat de verkoop van de hofstede-bekleding betreft :

Overwegende dat de de cujus samen met zijn echt- genote op 2 April 1943 de hofstadebekleding aan zijn zoon Gerard (1e geïntimeerde) verkocht heeft voor 278.950 fr.; dat de eerste rechter bij vonnis van 11 Februari 1946 beslist heeft dat op de verkoopprijs 128.850 fr. door de 1ste geïntimeerde betaald werd, terwijl het verschil van 150.000 fr. als bruidschat aan de koper werd geschonken;

Overwegende dat de deskundigen de bekleding op 275.950 fr. schatten en er dus geen sprake kan zijn van onrechtstreekse schenking wat deze verkoop be- treft; dat appellanten weliswaar de raming van de deskundigen critiseren, beweerende dat de prijzen in 1943 veel hoger waren dan die, welke door de exper- ten werden aangenomen;

Dat de door appellanten aangegeven prijzen die zijn van de onregelmatige markt, die tijdens de be- zetting bestond en niet als normale prijzen van het jaar 1943 kunnen gelden.

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Gehoord in zijn advies de heer Vermeulen, eerste Advocaat-Generaal;

Ontvangt het hoger beroep van partijen C...; alle meerdere conclusies als ongegrond en het verzoek om nieuw deskundig onderzoek als nodeloos afwijzend;

Verklaart het hoger beroep ongegrond en wijst het af; dienvolgens bevestigt het beroepen vonnis met dien verstande, dat 2de geïntimeerde, C. V... moet worden aangezien als hebbende aanvaard het haar door wijlen C. V... A... bij zijn testament van 2 April 1943 ver- maakte legaat en dat de wettelijke intresten ver- schuldigd zijn door 1ste geïntimeerde Gerard V. A. op de som van 400.000 fr. vanaf 14 September 1943, dag van het overlijden van C. V. A..., en door de erf- genamen voor de door hen in te brengen geld- sommen;

Verwijst de zaak tot verdere behandeling naar de eerste rechter;

Veroordeelt appellanten in de kosten van de aanleg.

NOOT : Voor de beperkte uitlegging van artikel 918 B. W. verg. Verbreking, 20 Januari 1950, R. W. 1949-1950, 1109.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1e Kamer. — 8 April 1950.

Voorzitter : M. van Lerberghe.

Referendaris : M. F. Sabbe.

Advocaten : Mrs. F. Sagon, loco A. Fimmers en
A. Bauwens.

1. Wanprestatie en onrechtmatige daad. — Tegelijk bestaan van de aansprakelijkheid ex contractu en van die ex delicto.

2. Rechtsvordering. — Ontvankelijkheid van tegeneis.

1. *Het tegelijk bestaan van de aansprakelijkheid « ex contractu » en van die « ex delicto » mag alleen worden aangenomen indien de woonprestatie op zich zelf, afgezien van de contractuele verhouding, een delict of een quasi « delict » oplevert.*2. *Een tegeneis is ontvankelijk, wanneer hij ten doel heeft de gevolgen van de hoofdeis te verminderen of een verdediging tegen de hoofdvordering oplevert.*Vennootschap in gemeenschappelijke naam « Lode
Laurent & Ce t/ De Weer en consorten.

Overwegende dat de eis ten doel heeft verweerders, de ene bij gebrek van de andere, of ieder voor zijn deel of hoofdelijk, te horen veroordelen om aan eiseres te betalen de som van 97.264,80 frank, te vermeerderen of te verminderen in de loop van het geding met de verwijlntresten vanaf 7 April 1948 tot op de dag der dagvaarding en van dan af de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding, als schadevergoeding spruitende uit de wanlevering van 8341 yards satijn;

Overwegende dat eiseres aanvoert dat zij op 27 Augustus 1947 van verweerders kocht 10.000 yards satijn op staal en voor export; dat op 20 September 1947 verweerders lieten weten dat de goederen, die ze zouden leveren, van zwaardere kwaliteit zouden zijn; dat op 29 September 1947 de buitenlandse kopers, de firma Levy uit Wellington, in Nieuw-Zeeland, een staal van het eerste afgewerkte stuk terugzond en deed opmerken dat dit staal niet overeenkwam met het oorspronkelijk staal; dat op 2 October 1947 eiseres deze opmerkingen overmaakte aan verweerders met verzoek op basis van het eerste staal en niet van het tweede staal te verzenden; dat op 6 October 1947 verweerders zich daarmede akkoord verklaarden; dat op 7 April 1948 de firma Levy beweerde dat de geleverde goederen wel met het tweede doch niet met het eerste staal overeenkwamen; dat verweerders erkenden dat de geleverde koopwaren niet overeenstemden met het staal bij de offerte gevoegd; dat eiseres het verschil van kwaliteit tussen het staal en de geleverde waren schat op 11,66 frank per yard, en vordert dat de som van $11,66 \times 8341 = 97.264,80$ frank zal terugbetaald worden op de prijs als schadevergoeding;

Overwegende dat verweerders de eis onontvankelijk en ongegrond noemen, omdat eiseres vooraf de verbreking niet vraagt der overeenkomst, en de levering conform was aan het staal en door eiseres geagreed en betaald werd, zodat het protest te laat is geschied; dat verweerders bij tegeneis betaling vragen van 33.209,— frank, bedrag der facturen dd. 27 April 1948, 27 April 1948 en 8 Juli 1948 wegens verkoop en levering van épinglé-goederen;

Overwegende dat de betwisting gaat over de conformiteit der geleverde goederen;

Overwegende dat bij toepassing van artikelen 1184, 1610 en 1611 B. W. de koper, die zich beklagt over niet-conformiteit der geleverde waren, kan kiezen tus-

sen de uitvoering der koop-verkoopovereenkomst en de verbreking der overeenkomst met schadevergoeding;

Overwegende dat eiseres als koopster noch het een noch het ander vordert;

Overwegende dat eiseres haar vordering ook niet doet steunen en trouwens niet zou kunnen doen steunen op artikel 1644 B. W., dat de « actio quanti minoris » slechts voorziet in geval van verborgen gebreken;

Overwegende dat eiseres evenmin steunt op de stelling, somwijlen in de praktijk gehuldigd, dat in zekere verkopen in geval van lichte afwijking van de conformiteit (tot hoogstens 5 %) de koper en ook de verkoper, ingevolge een uitdrukkelijke of veronderstelde clause, een refactie op de prijs mogen vragen (Frédéricq; Traité, T. III, blz. 89); dat trouwens ter zake de gevorderde schadevergoeding 1/3 bedraagt van de totale prijs;

Overwegende dat eiseres verklaart haar vordering te doen steunen op artikel 1382 B.W., d.i. op de Aquiliaanse fout;

Overwegende dat het B. W. het regiem der contractuele en dat der Aquiliaanse fout op een gans verschillende manier regelt en het samenbestaan der beide verantwoordelijkheden dient te worden verworpen, tenzij wanneer de feiten die de contractuele fout opleveren tevens ook op zichzelf en afgezien van het contract een delict of quasi-delict opleveren (De Page, T. II, 926, 926; Planiol et Ripert, T. VI, nr 493; Josserand, T. II, nr 48 en 484; Brussel, 10 Juli 1931, Pas. 1932, III, 51, Rép. prat., V^e responsabilité);

Overwegende dat de verweten fout is : « niet conforme levering »; dat niet-conforme levering geen Aquiliaanse fout is, maar alleen fout wordt door de kracht van het contract, dat een bepaalde conformiteit eist;

Overwegende dat aldus de uitsluitend op artikel 1382 B. W. steunende vordering niet gegrond is;

Overwegende dat eiseres de tegeneis onontvankelijk heet, omdat noch in rechte noch in feite een band bestaat tussen eis en tegeneis;

Overwegende dat algemeen aangenomen wordt dat een tegeneis ontvankelijk is, wanneer hij ten doel heeft de gevolgen van de hoofdeis te verminderen of een verdediging oplevert tegen de hoofdvordering;

Overwegende dat de tegeneis deze doeleinden niet nastreeft en als onontvankelijk voorkomt;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle meerdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende :

Verklaart de eis, zoals gesteld, niet gegrond en verwerpt hem;

Verklaart de tegeneis niet ontvankelijk;

Verwerpt hem;

Kosten ten laste van eiseres;

Kosten van de tegeneis ten laste van tegeneisers.

NOOT : Over de vraag aansprakelijkheid « ex contractu » en aansprakelijkheid « ex delicto », verg. Hof Brussel, 7 December 1949, R. W. 1949-50, 1696.

Vlaamse Juristen

Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BIBLIOGRAPHIE

Plaatsgebrek belet ons verschillende boekbesprekingen in het tegenwoordig nummer te publiceren. Zij zullen in het volgend nummer verschijnen.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

Bezoek aan de Internationale Tentoonstelling van Beeldhouwkunst

Op Zaterdag, 7 October l.l., heeft de Vlaamse Conferentie een bezoek gebracht aan de Internationale Tentoonstelling van Beeldhouwkunst, die gehouden wordt in het Antwerps stadspark Middelheim.

De talrijke confraters, vergezeld van hun dames, werden opgewacht en ontvangen door Mr L. Somers, schepen van Schone Kunsten der stad Antwerpen, en ook schepen Carl Le Bon was bij deze begroeting aanwezig.

De meeste aanwezigen hadden reeds een of meer bezoeken aan deze merkwaardige tentoonstelling gebracht, doch de talrijke opkomst werd verklaard door de omstandigheid dat de Heer Baudouin, conservator van het Rubenshuis, de bezoekers zou rondleiden en in een wandelvoordracht de vereiste toelichtingen zou verstrekken betreffende de tentoongestelde beelden.

Al de aanwezigen zijn werkelijk opgetogen geweest over deze uitstap.

In het zachte herfstweder was de wandeling, door de prachtige hovingen van Middelheim, versierd met de belangrijkste producten der beeldhouwkunst van alle landen sedert de laatste vijftig jaar, op zichzelf een buitengewoon genot.

Doch de Heer Baudouin maakte door zijn toelichtingen er een werkelijk geestelijk festijn van. Met een vlotte welsprekendheid, een verbluffende onderlegdheid en een fijnzinnige kunstsmaak wist hij de groep der bezoekers onafgebroken te boeien door zijn merkwaardige uiteenzetting en zovele details, die aan de gewone bezoeker ontsnapt waren werden thans door de Heer Conservator Baudouin op scherpe wijze belicht.

Nadat de bezoekers gedurende meer dan anderhalf uur genoten hadden van hetgeen de Heer Baudouin hun geboden had tijdens de wandelvoordracht werden zij door het Stadsbestuur ontvangen in de salons van Middelheim. De Heer Schepen L. Somers, die de ere-tafel voorzat, vergastte zijn confraters en hun familie op een allerfijnste tea-party en spoedig heerste er een allerhartelijkste stemming. Mr J. Van Cuyck, voorzitter van de Vlaamse Conferentie der balie drukte in voortreffelijke bewoordingen de oprechte dank uit van het bestuur der Conferentie en van al de deelnemers aan het Stadsbestuur van Antwerpen voor de schitterende wijze waarop de confraters waren ontvangen geworden.

Misbruik makende van de bereidwilligheid van de Heer Conservator Baudouin drongen verschillende aanwezigen er op aan dat hij hen nog zou willen vergezellen vóór zekere beelden, die nog niet het voor-

werp van een commentaar waren geweest en onvermoeid heeft de Heer Conservator zich met de grootste welwillendheid ter beschikking gehouden van de confraters, die met gretigheid naar hem luisterden, tot de invallende duisternis een einde stelde aan dit groot genot.

Nadat de Voorzitter der Vlaamse Conferentie de Heer Baudouin bedankt had werd er afscheid genomen, doch deze heerlijke uitstap blijft diep gegrift in de herinnering van al de deelnemers.

VIERING MR JOZEF CRETS

Mr Jozef Crets der balie van Dendermonde is 50 jaar advocaat. Hij heeft er niet aan gehouden dat deze heuglijke gebeurtenis met luister zou gevierd worden, doch de vele vrienden, die hij telt, hebben dit beroepsjubileum niet willen laten voorbij gaan zonder in intieme kring Mr Crets een welgemeende hulde te brengen. Deze hulde was bedoeld zowel aan de uitstekende confrater als aan de verdienstelijke dichter, die met zoveel krachtige gedichten de Vlaamse literatuur heeft verrijkt.

De huldiging was tot een zeer enge kring beperkt gebleven en op Vrijdag 6 October l.l. kwamen een dertigtal leden van magistratuur en balie samen om tijdens een gezellig banket Mr Crets te vieren.

Het was de jubilaris niet aan te zien dat hij bijna 80 jaar oud is en sedert 50 jaar lid is van de balie. Fris en strijdlustig, vol dichterlijke begeestering drukte hij met warme hartelijkheid de vele toegestoken handen.

Aan de rijke dis werden ter ere van Mr Crets door verschillende sprekers diepgevoelde woorden van waardering en sympathie geuit. De jubilaris dankte in ontroerde bewoordingen en vergastte het gezelschap op een voordracht van enkele zijner beste gedichten die op het gezelschap diepe indruk maakten en die uitbundig werden toegejuicht.

Tenslotte werd aan Mr Crets als aandenken van deze zo gelukte feestavond een prachtige ets geschonken voorstellende de St Rombautstoren van Mechelen, waarvan de jubilaris zoveel houdt en waarvan hij zulk merkwaardig gedicht heeft gewijd.

Het was een heerlijke avond.

MEDEDELINGEN

BELGISCH-LUXEMBURGSE UNIE VOOR STRAFRECHT

Op Zaterdag, 18 November, te 14 u. 30 zal de Belgische Luxemburgse Unie voor Strafrecht haar jaarlijkse algemene vergadering houden in de zittingszaal van de le Kamer van het Hof van Beroep te Brussel onder voorzitterschap van M. S. SASSERATH, Advocaat bij het Hof van Beroep, voorzitter van de Unie; ter bespreking van de verslagen van Me COLLIGNON, Voorzitter van het Verbond der Belgische Advocaten en van Professor DE LAET, Secretaris generaal van het Ministerie van Volksgezondheid over Euthanasie (R.D.P. 1950-51, bl 60 en 96).

GRONDWET, WETSBESLUIT EN GERECHTIGHEID

In de vierde aflevering van Rechtsgeleerd Magazyn Themis is onder bovenstaande titel een bijdrage van Prof. Mr. J. Ph. Suyling opgenomen, (blz. 373-389), waarin de geleerde schrijver het Nederlands Parlement waarschuwt i.v.m. zijn onvoldoend verzet tegen de wetsbesluiten, waarin het een of ander grondwets-artikel de hand werd, resp. wordt gelicht. Daar deze waarschuwing ook in ons land mag gehoord worden, moge het besluit van Prof. Suyling's artikel hier worden aangehaald.

« De wet vormt de grondslag van het maatschappelijk verkeer. Zij bepaalt de omvang van de macht, die aan de een ten opzichte van de ander en aan de staat ten opzichte van allen toekomt. Aldus waarborgt zij aan de individuen niet alleen tegenover elkander, maar ook tegenover de overheid het minimum van vrijheid, dat niemand kan aantasten zonder haar geboden te overtreden. Elke inbreuk op die vrijheid sluit een inbreuk op die positieve rechtsorde in. De wet geeft daarom middelen om wetsoverschrijding te keren. Men kan zijn klachten over miskenning der wet voor de rechter brengen. Wanneer de overheid zelf de wet schendt staat echter niet altijd een beroep op de rechter open. In vroeger jaren heeft die leemte in de organisatie der rechtspraak niet al te zeer gedeerd. De Staten-Generaal hielden trouw wacht. Zij stonden steeds gereed om het uitvoerend gezag tot eerbiediging van de wet te hopen. Maar sinds de kabinetten tot uitvoerders van de wil der kamer-meerderheden zijn geworden en de kamerleden hun mandaat uit de handen van de partijleidingen ontvangen, schijnt de waakzaamheid van het parlement verslapt te zijn.

Tegen de wetsbesluiten, waarin met het een of ander Grondwetsartikel de hand werd gelicht, zijn de Kamers althans, toen zij na de bevrijding weer samen kwamen, niet krachtig in verzet gekomen. Misschien was haar meegaande houding slechts een reflex van de verbijstering, die de oorlog in de geesten had achtergelaten. Bezwaarlijk kan de bijzonderheid der tijdsomstandigheden echter de lankmoedigheid verontschuldigen, waarmede de Staten-Generaal zijn heengegleden over de grieven, die tegen besluiten als dat van 1940 A. n. 6 (Trading with the enemy act) of die van 1944 n. E. 93 (Bezettingsmaatregelen) en 100 (Herstel van rechtsverkeer) kunnen worden te berde gebracht. Het « nood breekt wet » kan nooit de miskenning van artikel 74 Grondwet (een wettelijk bevel moet *vooraf* worden afgekondigd) en de daarop steunende bepalingen der wet houdende Algemene Bepalingen (nl. een wet verkrijgt eerst bindende kracht door haar publicatie in het Staatsblad; zij verliest haar gezag door de afkondiging van een tegenstrijdige latere wet). De in die teksten geformuleerde beginselen van gerechtigheid zijn zo rudimentair, dat zij steeds en onder alle omstandigheden behoren te worden geëerbiedigd.

In de overschrijding van de limieten, waaraan die voorschriften de machtsoefening der overheid binden, hadden de Staten-Generaal nimmer gelaten mogen berusten. Niemand begeert de vrijheid, die deze grensbepalingen aan hem waarborgen, aan de Staat ten offer te brengen. Door niet op een herziening der wetsbesluiten aan te dringen, welke de breuk met de in die limieten vastgelegde elementaire gerechtigheidsprincipes uit de wereld zou hebben geholpen, hebben de Staten-Generaal twijfel gewekt aan hun bereidheid ook in normale tijden willekeur in de wet-

geving te keren. Op de verwachting, dat het parlement steeds daartegen zal waken, berust de gehechtheid der bevolking aan de tegenwoordige Staat. Haar trouw zou daarom beginnen te wankelen, zodra bredere lagen niet langer in de Staten-Generaal parate beschermers tegen de overspanning van het overheidsgezag zouden zien. Dan zou de dag naderen, waarop zij gaan luisteren naar propaganda, die onder een nieuwe staatsvorm en onder nieuwe meesters naast groter rechtszekerheid groter heil belooft. De menigte laat zich zo licht verlokken de dromen der toekomst boven de ervaringen van het heden te stellen. Aan deze menselijke zwakheid zijn de democratiën van het oude Hellas ten onder gegaan. Schuilt in dit geestelijk defect ook niet een gevaar voor de moderne? Of zijn haar keizermassa's voor politieke retoriek volkomen ongevoelig geworden?

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen Fiscaal Tijdschrift, nr 1 September 1950.

A. Tiberghien, De Fiscale Documentatie. — M. De Baenst, Internationale overeenkomsten tot vermindering van dubbele belasting inzake inkomstenbelastingen.

Nederlands Juristenblad. — Afl. 33 van 7 Oktober 1950.

Dr. J. Dolleman, De eindphase van het proces-Korfoe. — Mr. G. L. de Vries Feyens + Mr. R. J. Polak, Vervangingsschade bij onrechtmatige daad. — Mr. H. H. Hartman, H. R. 20 Juni 1950, N. J. 1950, blz. 619. — Mr. J. De Vrieze, Bewijs van goed zedelijk gedrag. — Mr. G. W. von Meyenfeldt, « De bevoegdheid van de politie en het rapport der Commissie-Langemeijer ».

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris- Ambt en Registratie. — Nr 4159 van 7 Oktober 1950.

Prof. Mr. J. Eggens, De bronnen van verbintenissen. — Mr. O. Vogelenzang, De fiscale behandeling van de lijfrente.

Journal des Tribunaux, Nr 3865 van 8 Oktober 1950.

René Tahon, Quelques réflexions sur la Cour d'assises en matière criminelle. — Charles Van Reepingen, Le « Recueil annuel de Jurisprudence belge ».

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de législation — 32e cahier — 5 octobre 1950

Mignon Maxime, Le fondement juridique de la responsabilité civile des médecins et chirurgiens. — Ripert G. — L'étendu d'application de la loi du 2 avr. 1936 (à tout transport maritime sous connaissance à destination d'un port français). — M. Patin, L'autorité qualifiée pour porter plainte en cas de diffamation d'un corps de gendarmerie. — L. Roland, La modification, par décret, de l'affectation d'immeubles domaniaux prononcée par une loi. — M. R. Savatier — La limite de l'obligation du bailleur aux réparations, à concurrence du loyer ou de l'indemnité d'occupation.